

Posamezne številke:
Navadne Din — 75,
ob nedeljah Din 150.

"TABOR" izhaja vsak dan, razen
nedelje in praznikov,
datumom naslednjega
mesečno po pošti
D 1150, na izkaznice D 10
insesti po dogovoru.
Naročila se pri upravi "TABOR",
MARIBOR, Jurčičeva ulica št. 4.

Postojna plačana v gotovini.

TABOR

Posamezne številke:
Navadne Din — 75,
ob nedeljah Din 150.

UREDNIŠTVO se nahaja v Mariboru,
Jurčičeva ul. št. 4. I. nad-
stropje. Telefon intern. št. 270.
UPRAVA se nahaja v Jurčičevi
ulici št. 4. pritličje, desno. Tele-
fon št. 24. — SHS poštnoštevilni
znak št. 11.757.
Na naročila brez denarja se ne
otira. — Rokopis se ne vrača.

Leto: IV.

Maribor, nedelja 4. marca 1923.

Številka: 51

Zadovoljstvo v Avstriji.

Maribor, 3. marca.

V Avstriji vlada neprikrito zadovoljstvo z uspehi dr. Seiplovega in dr. Grünbergerjevega potovanja v Beograd. V četrtak je imel zunanji minister dr. Grünberger v parlamentarnem odboru za zunanje zadeve obširen ekspezo, v katerem je podčrtal važnost posameznih uspehov. Predvsem so bile sklenjene štiri pogodbe: prva glede sekvestracij, druga glede poravnave starih kronskih dolgov, tretja glede nekaterih bosensko-hercegovskih aktiv in četrta o pravnem postopanju glede akcijskih družb. Posebno važnost pa pripisuje dr. Grünberger vprašanju trgovinske pogodbe, ki bi se imela skleniti v doglednem času. Za štajersko in koroško prebivalstvo je izrednega pomena sporazum glede obmejnega prometa in izdajanja potnih listov. Glede obmejnega prometa so bile snova potrjene določbe svoječasno sklenjenega sporazuma, kar se pa tiče izdajanja in vidiranja potnih listov, so bile dosežene posebne olajšave.

V ekspezu dr. Grünbergerja ni niti besedice o razgovoru glede manjšinskega vprašanja. Človek bi mislil, da sploh ni nikakih resnejših diferenc med Jugoslavijo in Avstrijo. Iz komentarjev avstrijskih listov, a posredno tudi iz ekspeza dr. Grünbergerja je razvidno, da Avstrijcem cela reč izgleda tako, kakor da je Avstrija dobila nekako zadoščenje za svoje dosedanje »krivice«. Nasprotno pa Jugoslavija ne dobi skoraj ničesar iz vzemši lene oči g. Seipla in dunajskih ministrov. Kakor da nismo izgubili ničesar. Kakor da smo že zdavnaj pozabili, kaj je bilo 10. oktobra 1920 na Koroškem.

Ze opetovano so dali naši ministri med njimi sam g. Nikola Pašić slovesno obljubo, da bodo energično razčistili razmere na Koroškem: Avstrija mora priznati manjšinske pravice koroških Slovencev, kakor to zahteva saint-germanska pogodba, sicer homo napeli močnejše strune... Tako so se glasili odgovori na interpelacije in res smo že mislili, da bodo Pašićevi ljudje (ki imajo baje za deset let v zakupu zunanjo politiko SHS) izrabili supremacijo naše države napram Avstriji ter jo prisilili, da izpolnjuje svoje mednarodne obveznosti.

Sedaj, ko je bila najlepša prilika, da bi beseda meso postala, so se delegati samoradikalne vlade zgolj razgovarjali z avstrijskim odposlanstvom o koroškem vprašanju. Samo razgovarjali in si dali neke neobvezne obljube... Medtem pa se izve, da je naš dunajski poslanik Tica Popović izdelal zelo površen in erostranski referat o koroški zadevi, referat, ki upošteva bolj avstrijsko občutljivost nego jugoslovanske pravice...

Radikalna vlada je kriva, da je bilo na beograjskih pogajanjih koroško vprašanje posunjeno med »slučajnostie«, da bi moralo biti pogoj za ureditev dobrih odnosov med obema državama.

To je le en greh, zelo velik greh, ker je nacionalen in državni. Na tem mestu niti ne omenjamo grehov, ki so jih inženatorji beograjskih pogajanj zagrešili na naših obmejnih interesih. Brezobzirnost in netaktnost, ki je ljudstvo ne bo odobrilo...

Osvobojenje Sušaka.

Veličasten sprejem naše vojske na Sušaku. — Navdušene manifestacije državi, kralju in vojski.

Sušak, 3. marca. Napočil je toliko pričakovani dan osvobojenja Sušaka. Ze včeraj in osobito še danes zjutraj so se zbirale v mestu množice ljudi, ki so dospeli skoraj iz vseh krajev, da vidijo sprejem jugoslov. čet. Mesto je polno prazničnega razpoloženja in tudi ljudje, ki prihajajo iz okolice, prinašajo radost in navdušenje. številne skupine hodijo po ulicah in manifestirajo za kralja in Jugoslavijo. Mesto je že od včeraj uprav prenapolnjeno z zastavami, slavoloki in drugimi zunanjimi znamenji splošnega veselja in domoljubnega navdušenja.

Danes ob 6. uri zjutraj je

italijansko vojaštvo zapustilo

mesto, odšli so tudi karabinjerji. Njihov odhod je spremljala prekipevalača radost meščanstva, da odhajajo eksponenti one sile, ki je hotela zaslužiti še več našega naroda. Takoj po njihovem odhodu je naše orožništvo zasedlo most med Suškom in Rijeko. Točno ob pol 10. uri je

naša vojska

dospela na dosedanje demarkacijsko črto. Zavlada je nepopisno navdušenje. Mnogi ljudje so se razjokali od veselja.

V imenu prebivalstva in mesta Sušak je pozdravil vojsko vladni odposlanec dr. Hoholac, nakar je bilo oblečena deklica podarila poveljniku čete velik venec z državno trobojnico ter deklamirala pesem o osvobojenju Sušaka, dočim je druga deklica nudila kruh in sol.

Konferenca na Sušaku.

Ureditev prometa med Suškom in Reko.

Sušak, 3. marca. Tukaj so se vršile včeraj ves dan konference, na katerih se je razpravljalo o ureditvi prometa med Suškom in Reko. To vprašanje je posebno važno radi osebnega prometa, zlasti pa še radi tovarnega trgovskega prometa. Konferenca so se udeležili naši delegatje paritetna komisija v Opatiji in zastopniki državnih oblasti na Sušaku. Začasno se je sklenilo da ostanejo dosednji potni listi med Reko in Suškom še 14 dni v veljavi, potem pa se uvedejo predpisani jugoslovanski potni listi. — Solški otroci, ki obiskujejo šole na Reki, dobe stalne legitimacije. Potniki bodo lahko vzeli čez mejo potna prtljaga.

Radikalni teror na delu.

Zagreb, 3. marca. Kakor poročajo »Novosti« je poslal poslanec Andra Radović glavnemu odboru demokratske stranke brzojav, v katerem naproša predsedstvo, naj protestira pri vladi zoper nameščenje srezkega načelnika v Danilogradu, na kojega mesto hočejo radikali postaviti človeka, ki je obtožen uboja in pohajenja listin. Na ta način se krši ugled države in državne uprave, ter ubija zaupanje naroda v državo. Celotno v času najhujšega režima se v Črni gori niso dogajale take stvari, kakor jih uprizarjajo sedaj radikali.

B. Sever zopet aretiran v Budimpešti.

Subotica, 3. marca. Potniki, ki so prišli s včerajšnjim vlakom iz Madžarske, pripovedujejo, da je bil bivši gerent in član raznejeitvene komisije g. Sever pred par dnevi zopet aretiran. Sumi se, da je to maščevanje za dr. Vargo, ki je pred kratkim umrl v zaporu na legarju. Sever je težko bolan in bo ta novi zapor, če ga naše oblasti pravočasno ne rešijo, pomenil zanj gotovo smrt.

Pokrajinske monopolne uprave odpravljene.

Beograd, 3. marca. Na včerajšnji seji samostojne tobačne uprave je bil sprejet predlog, naj se vse pokrajinske monopolne uprave opuste in centralizirajo pri centralni upravi, to pa radi boljšega pregleda in iz varčevanja.

Na to je spregovoril pred zbrano množico šef državne delegacije

dr. Rybář.

ki je v svojem govoru poudarjal važnost tega dogodka za vso našo državo in tolačil veselje, ki ga čutijo vsi deli Jugoslavije, ker je zopet kos našega ozemlja došel v naročje naše jedinstvene domovine. Govorili so tudi še drugi govorniki; iz vseh govorov je žarela ognjevita ljubezen do države in vsak trenutek so jih prekinili burni klici kralju, kraljici, armadi in Jugoslaviji.

V imenu naše vojske se je zahvalil za sprejem in pozdrav poveljnik naših čet

polkovnik-brigadir Redalić.

Njegovemu govoru so sledile nove manifestacije za armado in dež evetja se je vsul na vojaštvo.

Nato se je vojska podala na Trsat; spremljala jo je množica ljudi, ki so ji na vsej poti prirejali prisrčne ovacije. Ob 11. uri je vojska vkorakala čez Jelačičev trg v mesto Sušak. Sprejem je bil še mogočnejši nego na demarkacijski črti. Vse prebivalstvo je na ulici, vse se veseli in navdušuje.

Popoldne se vrši slovesni banket, ki ga priredi mesto Sušak ter razne ljudske zabave. Pri sprejemu so sodelovale vse narodne organizacije s Sokolom na čelu.

Manifestacije še trajajo. Nikjer ni nastal niti najmanjši incident.

Politične vesti.

* Militarizacija Nemčije. Predsednik bavarske ljudske stranke je izjavil na zborovanju strankinih delegatov, da bo treba Nemčijo vojaško organizirati, sicer bi se Bavarska morala odcepiti od ostale Nemčije in v zvezi z ostalimi južnonemškimi državami ustanoviti novo Nemčijo. Cunovala vlada mora dobro prevladati, ali ni njena dolžnost, da zahteva od nemškega ljudstva obrambnih sil. — Nemški »hackenkreuzler« je tedaj delajo smoteno za obnovev monarhistične reakcije, ki bi posadila na prestol Viljema Hohenzollerna. Nemci se pri tem očitno zanašajo na pomoč sovjetske Rusije. Ta fantastičen up je moral zavrniti sam minister državne brambe Gessler, ki je pred par dnevi dejal v državnem zboru, da Rusija ne more pomoči Nemčiji tudi če bi hotela, ker živi v težkih gospodarskih razmerah. Zmaga ni odvisna od samih pušk in topov, marveč je treba imeti tudi zadostno zalogo hrane. Nemci ne vidijo, da v svoji megalomaniji delajo čisto napačne račune.

Volilno gibanje.

Jugoslovenske stranke v volilni borbi.

Beograjski »Novi List« si je v številki od 20. t. m. nadel ne bar lahko nalogo, sestaviti statistiko vseh onih strank, ki se pri sedanjih državnozborskih volitvah pehajo za kroglice in mandate. Ker je predmet velezanimiv, prinašamo tudi mi podatke, katere navaja »Novi List« o naših strankah.

V Sloveniji nastopajo: Slovenska ljudska stranka (Korošec); Demokratska stranka (Žerjav-Kukovec); Samostojna kmetijska stranka (Pucelj); Radikalna stranka (Zupanič); Narodno-socialistična stranka (Deržić); Narodna ljudska stranka (Šušteršič); Narodno-napredna stranka (Ravnikar); Socialistična stranka Jugoslavije (Bernot); Socialistična stranka delovnega ljudstva (Fabjančič); Republikanska kmečka stranka (Novačan). Radičeva stranka ter nemaška stranka. Skupaj nastopa v Sloveniji torej 12 strank.

V Hrvatski in Slavoniji nastopa poleg nekaterih že v Sloveniji navedenih strank še 8 novih, hrvatskih in sicer: Hrvatska stranka prava (dr. Košutić); Hrvatska stranka prava (dr. Horvat); Hrvatska zajednica; Skupina Tomljenović-Marjanović; Hrvatska republikanska seljačka stranka (Radić); Hrvatska pučka stranka (Korač-Bukšeg ter Slovaška stranka.

V Dalmaciji nastopa poleg že v Sloveniji ter Hrvatski in Slavoniji omenjenih še sedem drugih strank, in sicer: Skupina dr. Trumbića; Dalmatinska kmetijska stranka, ki se deli v sledeče struje ali grupe: Smodiakovo, Kmečko zvezo in Poslanski klub.

V Črni gori nastopajo razen nekaterih že drugod omenjenih sledeče specialno črnogorske stranke: Skupina Deković; Autonomistična stranka (Vršović) in Republikanska stranka (Petrović); torej zopet tri nove stranke.

V Bosni in Hercegovini nastopajo poleg nekaterih drugod omenjenih še sledeče bosansko-hercegovinske stranke: Skupina Spaho; Skupina Maglajić; Stranka združenih Hrvatov (dr. Pavičić); Hrvatska seljačka stranka ter Skupina intelektualcev. Skupno 5 novih strank.

V Macedoniji nastopa poleg nekaterih drugod omenjenih strank: Organizacija nacionalnih mohamedancev (džemije); torej zopet 1 nova.

V Vojvodini imamo poleg nekaterih drugod omenjenih še: Madžarsko

Naša škrinica v mariborskem volilnem okrožju je
prva!

stranko in Romunsko stranko. Zopet dve novi.

V Srbiji nastopa pet lokalnih srbskih strank in sicer: Samostojna radikalna stranka; Napredna stranka, Liberalna stranka; Neodvisna radikalna stranka (Protić) in Srbska zemljoradniška stranka.

Skupno nastopi torej po tej statistiki, ki pa še ni popolna, pri volitvah dne 18. marca v naši srečni državi 42 strank. Sedaj pa naj še kdo reče, da nismo napredni, prosvetljeni in politično dozoreli! Cela Evropa, oziroma — cel svet skupaj nima toliko strank kakor naša mala Jugoslavija z borbami 12 milijoni prebivalcev. Po tej statistiki se da seveda tudi presoditi, kako lepa bratska sloga bo vladala v novem parlamentu in kako enoglasno bo lahko skrbel za dobrobit naroda in države. Kdaj se bomo Slovani spametovali? Kdaj bomo upoštevali Svatoplukov nauk o združenih in razdeljenih palicah?

V vsem našem sedanjem volilnem boju je tolažljivo pravzaprav samo eno, namreč — da je vsaj ena stranka postavila svoje kandidatne liste v vseh volilnih okrožjih — jugoslovenska demokratska stranka!

—□—

V Polzeli in Braslovčah je imel te dni kandidat g. Rebek lepo uspele volilne sestanke.

V celjskem okrožju je danes 3. t. m. zvečer shod v Vojniku, jutri 4. t. m. na Vranskem, v St. Jurju ob j. ž., v sredo 7. t. m. v Teharjih, v petek 9. t. m. v Tremerjih. Povsod govori kandidat g. Rebek.

V Trbovljah ima jutri 4. t. m. ob 10. uri dop. v dvorani pri Šrancu okr. kandidat g. dr. Roš volilni shod.

Oglejmo si kupljene duše! V nedeljo ob 10. uri priredijo končno mariborski radikali v kazinski dvorani svoj volilni shod, na katerem ima govoriti dr. Stojadinović, kateremu se je moral na zahtevo komunističnih radikalov umakniti Ninčić. Na shod imajo pristop samo vabljeni, ki se izkažejo z listekom radikalne stranke. Mariborska publika še torej vedno ne bo mogla videti izvoljenih duševnih preporoditeljev mariborskih radikalov. Mariborskim radovednežem pa svetujemo, da si ob 10. uri pred gledališčem ogledajo vse dezerterske kupljene duše, ki bodo šle na volilni shod one stranke, ki je hotela ravno ta zborovalni lokal s celim gledališčem za par sto glasov prodati Nemcem.

Razbiti socialisti. Te dni je hotel soc. dem. (Golouhov) kandidat Favai zborovati v Studencih, tej nekdanji trdnjavi socializma. Ker pa so zdaj socialisti razbiti na vse mogoče struje, se je to pokazalo tudi na tem »shodu«. Favai sploh ni mogel govoriti — shod je bil razbit. Kako globoko so padli oni, ki so tako visoko letali. Delavci bodo končno prišli do pravega spoznanja, da so vsi njihovi takozvani voditelji le koritarji, katerim se gre za poslanska mesta in da so zato stranko razbili. V en koš bodo začeli metati Nachtigalle, Goloube, Korune itd. itd. Spoznavati bodo začeli lažnivost obljub voditeljev in spregledali bodo, kdo je bil tisti, ki je v zadnjih štirih letih ustvaril važne zakone za zaščito delavstva. Videli bodo, da sta to moža dr. Kukovec in dr. Zerjav, ki jim nista nikdar nič obljubljala, nista bila od njih voljena, pač pa sta za nje delala. In obrnili bodo hrbet hujskačem in demagogom!

Značilno za klerikalno politiko! V Ormožu je bil kovač Masten pri zadnjih obd. volitvah izvoljen kot klerikalni kandidat v občinski odbor. Tudi je odbornik klerikalne Ormoške posojilnice. Sedaj pa razvija veliko agitacijo za nemško listino. Čitatelji, sodbo si napravite sami!

Klerikalni listi hočejo nekako poniževalno pisati o naših shodih. Mi jim povejmo le to: nikjer še nismo doživeli fiaska kakor njihov kandidat Vrečko na več krajih v šmarnem okraju, noben naš kandidat še ni bežal kakor je moral Klekl iz Centbe in kakor je moral Skaberne v brežiškem okraju. Ali želite še več podrobnosti?

Obiskujte

mestni muzej

v Cankarjevi ulici. Odprt vsako nedeljo od 10.—12. ure. Vstopnina 1 dinar.

Politično obzorje.

Nova razkritja iz prvih dni ruske revolucije.

Dasiravno se je ruska revolucija odigrala takorekoč pred našimi očmi, vendar obsega mnogo temnih in skrivnostnih točk, katerih doslej še ni bilo mogoče razvozlati. Osobito o usodi carske rodbine same se ve prav malo pozitivnega. Carska rodbina je izginila, nikogar njenih članov ni več; kam in kako je izginila in ali je bila res pomorjena, tega ni mogoče dognati. Sedaj je v »Ruskem Letopisu« objavil general Nežrolodov izpoved nekega gardnega častnika Kologrinova, ki meče novo svetlobo na slabo znane dogodke iz prvih dni ruske revolucije, pred vsem pa na aretacijo carice Aleksandre Feodorovne in njene dece v palači v Carskem selu.

Med prvo in drugo uro v jutro so častniki, ki so imeli službo v palači, začeli nek ropot, ki je prihajal iz predvorja. Reklo se je, da sta došla vojni minister in poveljajoči general v spremstvu deputacije, katerih pa straža ne pušči v palačo. Ko je službujoči častnik prišel na dvorišče, je zagledal generala Kornilova, poveljnika petrograjske posadke, vojnega ministra Gučkova in nekaj drugih oseb. Kornilov in Gučkov sta imela na prsih široka rdeča trakova, istotako tudi njeni spremljevalci. Kornilov je stal na čelu grupe, Gučkov pa se je skrival za njegovim hrbtom ter ga očitno pehal naprej.

Častnik je dospel na dvorišče ravno v trenutku, ko je Kornilov kričoč in surovo zahteval — da pride k njemu carica. To so bile njegove besede. Odgovorili so mu, da njeno veličanstvo gotovo spi, a otroci da so bolni. »Sedaj ni časa za spanje!« je odgovoril Kornilov. »Zbudite jih! Častnik je poslal k carici slugo, naj jo vpraša, če sprejme depu-

putacijo; na to je carica pritrdila ter jih povabila v svoj salon. Ravno v trenutku ko je Kornilov vstopil v salon, je s nasprotni strani stopila tudi carica. Bila je odeta v peignoir. Stopila je z odločnim korakom proti Kornilovu, ki se je očitno malo preplašil, ter ga vprašala, ne da bi mu dala roke: »Kaj želite, gospod general?« Tedaj se je Kornilov postavil v vojaško pozo ter pričel govoriti nesigurno in ponižno, čisto drugače kakor je govoril poprej na dvorišču: »Gospa, gotovo ne veste kaj se dogaja v Petrogradu in v Carskem selu... Meni je zelo neprijetno in težko, da vas moram o tem obvestiti... No, da osiguram vašo osebno varnost sem prisiljen, da va...« Tedaj ga je carica prekinila z besedami: »Vem vse prav dobro. Prišli ste, da me aretirate.« General je bil silno vznemirjen in le s težavo je odvrnil: »Tako je!« — »To je vse!« je vprašala dalje carica. — »Vse!« je odgovoril general. Na to se je carica obrnila ter ne da bi ga pozdravila odšla v svoje sobe.

V tem času so revolucionarne čete obkrožile palačo. Carjevih otrok ni bilo mogoče aretirati, ker so bili bolni na škratinki. Carska obitelj je odšla iz Carskega sela komaj na ukaz Kerjenskega, ki jo je izgnal v Sibirijo, v Tobolsk. V Jekaterinburgu, kamor je bila premeščena, je bila dne 18. junija 1918. izvršena nad njo smrtna obsodba. To smrtno obsodbo pa so, kakor znanu, izvršili bolj številki, ki so prvo socialnorevolucionarno vlado kmalu po zmagi strmoglavili ter se polastili velike Rusije, katero so v zadnjih letih kar vladajo, gospodarsko, kulturno in socialno spravili na beraško palico.

Dnevna kronika.

— Boda državnih nameščencev. Prijatelj lista nam pošilja: V »Jutru« čitam oglas, v katerem išče več železniških uradnikov v popoldanskih urah postranskega zasluzka tudi kot nosači opeke, malte itd. Da ta oglas, ki slika pravo bedo železniškega uradništva, ni nikaka šala, navedem sledeči dogodek, ki sem mu bil sam priča: V gostilni L. pri Mariboru večerjajo štirje privatniki. Ker natakaria ni bila točna, jo opozori eden izmed gospodov, češ, naj jim vendar postreže, saj so vendar državni uradniki, na kar mu je natakaria odgovorila: »Kaj, državni uslužbenec ste? Državni uslužbenec si naroči osminko vina, poje skorjico kruha in sedi pri tem dve uri!« Brez komentarja!

— Najemniške zadeve. Stanovanjsko sodišče v Ljubljani nam piše: Ministrstvo socialne politike je odredilo: Da ne bi bile na teritoriju izven mej Srbije in Črne gore najemnine, ki niso naložene pri okrajnih sodiščih, povod za odpoved stanovanj s strani najemodajalcev, odrejam po izvršeni izpremembi pravilnika sledeče: Na delu teritorija izven mej Srbije in Črne gore se morajo najemnine zalagati pri sodiščih, ki so pristojna za sprejemanje zalogov. Najemnine pa, ki so bile založene pri drugih oblastvih, je najkasneje do prvega marca tekočega leta predati pristojnim sodiščem. Prejšnje odredbe o načinu polaganja najemnin na omenjenem delu teritorija so razveljavljene.

— Ureditev našega prometa v Solunu. Politika »poroča iz Aten: Komisija, ki ima nalogo proučiti vprašanje naše prostice za promet v Solunu, je predložila zunanjemu ministru protipredloge, ki spreminjajo jugoslovenske predloge glede uprave Soluna. Predsednik komisije je izjavil, naj se poleg cone, ki je namenjena izključno za jugoslovenski trgovinski promet, vzpostavi tudi grška cona.

— Sv. Martin na Poh. pri Slov. Bistrici. Ustanovilo se je Prost. gasilno društvo v Šmartnem na Poh. pošta Slov. Bistrica. Ker novo ustanovljeno društvo rabi večjo množino obleke, zato kupi dobro ohranjene stare bluže, plašče in hlače. Cenjene ponudbe s ceno je pošiljati na gori imenovano društvo. — Leopold Vorša, načelnik.

— Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje 5 zdravniških služb in sicer 2 službi za splošno me-

dicino pri poslovalnici v Ljubljani, 2 službi za splošno medicino pri poslovalnici v Ptuj ter službo zdravnika za splošno medicino s posebnim ozirom na kirurgijo pri poslovalnici v Mariboru. Interesenti se opozarjajo na razpis v Uradnem listu.

— Poizvedba. Prosim vsakogar, ki bi mu bilo znano bivališče Vladimira Žbogar, da mi sporoči njegov naslov. Imenovani je menda v službi pri kakšnem trgovcu ali obrtniku. Marija Žbogar, Trnovski pristan št. 4, Ljubljana.

— Sprejem v strojno šolo vojne mornarice. V mesecu juniju se sprejme v strojno šolo vojne mornarice 110 učenec v starosti od 17 do 20 let. Prošnje je vložiti do 30. aprila 1923 na strojarsko šolo vojne mornarice v Zeleniki. Boka Kotorska, Dalmacija, s sledečimi dokazili: 1. da je naš državljan (domovnin), 2. starost od 17—20 let (krstni list), 3. šolska naobrazba najmanj 4 razrede ljudske šole (šolska spričevala), 4. dobro vedenje (pismo o glasu, izda občina), 5. dovoljenje starišev ali varuhov, 6. da se je najmanj dve leti učil kake kovinarske obrti (ključavničar, kovač, elektrotehnik itd.), 7. zdravniško spričevalo vojaškega zdravnika (izda vojni okrug), 8. da je neoženjen (samski list). Prošnja in vsi dokumenti morajo biti pravilno kolkovani. Natančnejši pogoji so na vpogled tudi v našem uradništvu.

— Novi broj »Podrinske Obnove«. Junčar je izišel drugi broj »Podrinske Obnove«, organa Šabačkog Trgovačkog Udruženja sa dobrim ilustriranim i privrednim sadržajem. Polugodišnja pretplata 30 dinara.

— Proces proti »prebujajočim se Madžarom« v Bukarešti. Pred par dnevi se je vršil pred vojaškim sodiščem v Bukarešti senzacionalen proces proti madžarskim teroristom, članom »Prebujajočim se Madžarom«, ki so pripravljali atentat na romunski kraljevski par. V avgustu lanskega leta so spravili čez mejo v Romunijo takozvani »peklenski stroji«, ki so ga hoteli skriti pod neko tribuno v Oradea mara, kjer je imel sedeti kraljevski par. Pri transportiranju »peklenskega stroja« pa so bili »prebujajoči se Madžari« zasačeni in ujeti. Tekom preiskovalnega zapora in med razpravo so izdali zanimive tajnosti o teroristični organizaciji »Prebujajočim se Madžarom«. Po sedemdnevni razpravi je vojaško sodišče obsodilo tera-

rista grofa Belmonta in njegove tri soprovice na desetletno ječo, drugi sokrivci so dobili manjše kazni, vodja teroristične organizacije Ivan Hejjas pa je bil in contumacia obsojen na 10 letno ječo.

— Evropski škandal. Madžarska je edina evropska država, ki še ima svoj »Thalerhof« — taborišče za internirance v Zalaegerszegu. O tem taborišču se je v zadnjem času mnogo pisalo. Tudi v madžarskem parlamentu so se vršile burne razprave o dogodkih v Zalaegerszegu. Parlament je nedavno odposlal v taborišče posebno komisijo, ki je v svojem poročilu naglasila, da Zalaegerszeg ni samo madžarski, marveč sploh evropski škandal. Interniranih je 794 oseb, med njimi mnogo žensk in otrok. Vsi so zaprti iz političnih razlogov(!). Med interniranci je visoko število češkoslovaških in jugoslov. državljanov. Politijski uradniki, ki upravljajo Zalaegerszeg, so se trudili, da bi poslancem kar najbolj otežkočili kontrolo. Skrbno so pazili, da niso poslanci predolgo govorili s posameznimi interniranci. Nek 66letni učitelj iz Mukačeva je padel na kolena in rotil poslance, naj mu pomagajo, ker že dva tedna ni zaužil hrane. Drugi, ki je interniran 27 mesecev, se je tožil, da mu ves čas internacije ne povedo, čemu je pravzaprav dospel v taborišče. Takih revežev je v Zalaegerszegu zelo mnogo. Dovolj je, da koga obdolže špijonaze ali komunističnega mišljenja, in že ga spravijo v Zalaegerszeg.

— Milijon beguncev na Grškem. V angleški zbornici je bila zadnje dni razprava o interpelaciji glede izpraznitve Anatolije. Državni podtajnik je označil položaj beguncev, ki se sedaj nahajajo na Grškem, kot eno največjih tragedij v zgodovini. Najbolj so prizadeti Grki in Armeni. Turki so takoj po svojem prihodu v Smirno izdali ukaz, da se mora četrt milijona Grkov izseliti tekom 12 dni, ker bi se z zamudniki napravil »skratek proces«. Angleška vlada je poskušala, da so begunci dobili na razpolago ameriške, francoske in italijanske parnike, ki so s pomočjo britanskega ladjevja vozili begunce na grška tla. Pred njihovim odhodom so turške oblasti preiskale vse transporte in zavrnile vse moške od 16. do 45. leta. Sočasno se je izvršila izpraznitev krščanskega prebivalstva v Vzhodni Trakiji. Tako se je koncem oktobra prošlega leta zbralo na grških tleh približno en milijon beguncev. V Turčiji je ostalo okroglo 5—600.000 Grkov v vzhodni Anatoliji in 100—200.000 Armencev. Angleška vlada bo organizirala sodelovanje zasebne inicijative obsežno pomožno akcijo za grške begunce.

— Zopet afera na Dunaju. Dunajski listi poročajo, da je bil na ovadbo srbske (!) vojaške komisije, ki se nahaja na Dunaju, aretirani beograjski trgovec Stokić, ki je imel predati komisiji 15.000 pešadijskih telečnjakov. Stokić je že dalje časa odlagal s predajo, končno pa se je skliceval na pismo nekega trgovca, češ, da prekliče dobavo, ki mu je bila poverjena, ker ni sprejel točnega plačila. Nadatek v znesku 400.000 dinarjev smatra za zapadel. Stokić je ogoljufal tudi beograjskega trgovca Mihajlovića, da mu je izplačal kot predplačilo 400.000 dinarjev, ter dal 1.450.000 dinarjev bančne garancije.

— Madžarski proračun za leto 1923. Madžarski finančni minister Kallay je predložil budimpeštanski narodni skupščini proračun za leto 1923. Proračun izkazuje 40 milijard deficita. Izdatki so proračunani na 193 milijard. Državni dolgovi so po kurzu 0,22 (Carih) proračunani na 22 milijard. Od deficita odpada na fiktivne državne izdatke 15 milijard, 25 milijard pa odpade na primanjkljaj v državnih podjetjih.

— D' Annunzio, glavni poveljnik in paša turške vojske. Rimski listi poročajo, da je angorska vlada podelila pesniku d' Annunziju častni naslov glavnega poveljnika turške vojske in naslov paše. D' Annunzio je izjavil, da bi v slučaju potrebe prevzel tudi poveljstvo v Mali Aziji. Lansko leto trapist in spet letos turški paša — no, to je mogoče samo v deželi Mussolinijevega mentaliteta!

— Prvi žitni transport iz Rusije v Nemčijo. V sredo je dospel v Luko v Kielu ruski parnik, natovorjen s 50.000 met. stoči koruze. To je po vojni prvi žitni transport iz Rusije v Nemčijo. (Pri nas pa se zbira za gladujoče v Rusiji...) Op. ur.

Ob petinšestdesetletnici komponista Viktorja Parme.

Danes v soboto zvečer proslavlja slovensko Narodno gledališče v Mariboru 65-letnico rojstva in 40-letnico glasbenega delovanja enega največjih naših komponistov, skladatelja prve slovenske opere, Viktorja Parme. Igra se njegova prva in prva slovenska opera „Urh grof celjski“. Ta jubilej proslavlja tudi ves Maribor in ves jugoslovanski narod. Živel Viktor Parma! Živela njegova dela!

Slavomirov:

K proslavi 65-letnice Viktorja Parme.

Pozdravljen, slavljenec današnji,
pozdravljen bodi tisočkrat!
Ti, ki moči si dal slovenski pesmi,
ki vdahnil si življenje v naše strune.
Pozdravljen, slavec naše poezije,
pozdravljen, mojster melodije!
Kako si velik — v delih svojih,
kako mogočni Tvoji so akordi,
kako življenje v Tebi vriska!
Do vrha si napolnil vrč ljubezni,
lepota in umetnost v njej kipita.
Ti ognja si nam dal v mladostne žile,
da nove muze so se nam rodile.
Se, — strune, enkrat se zganite,
čast, slavo mojstru zadonite:
Naj Tvoja lira do neba
raztegne svoje večne strune!
Pozdravljen, mojster naših nad,
pozdravljen bodi tisočkrat!

—□—

Viktor Parma.

Zapuščene so bile steze slovenskega Parnasa pred velikim in nesmrtnim pesnikom Prešernom; komaj on, nam je vstvaril umetno pesem, s katero smo stopili v vrsto velikih kulturnih narodov. Isto, kar je pomenil Prešeren v pesništvu pomeni v naši gledališki glasbi naš petinšestdesetletni jubilar Viktor Parma. Ko je bila gledališka glasba pri velikih kulturnih narodih že v polnem cvetju, ko so ves svet opajale italijanske opere in nemške operete, mi Slovenci sploh še nismo imeli ne izvirne opere ne operete. Oboje nam je vstvaril komaj Viktor Parma. Zato bi ostalo njegovo ime v zgodovini naše glasbe večno, tudi če sploh ne bi imel drugih zaslug, katerih pa ima veliko in o katerih pišejo na drugem mestu

drugi, kompetentnejši moške. Naloga teh je, da seznanijo našo javnost s Parmo kot glasbenikom; seznaniti javnost z njegovim življenjem križevno potjo. Pot slovenskega umetnika, pa naj bo te ali one stroke, je vedno trnjeva, zato je moral tudi naš jubilar premagati na svojem dolgem potu tisoče in tisoče ovir in le njegovi neomajni ljubezni do glasbene umetnosti ter do našega malega slovenskega plemena se je zahvaliti, da ni predčasno omagal. Njegov južni italijanski temperament, pomešan s severno slovensko vztrajnostjo, ga je ohranil čilega in bodrega do današnjega dne, ko stopa kot petinšestdesetleten mož s taktirko v roki pred orkester, da po skoro tridesetih letih od prve uprizoritve zopet dirigira svojo prvo in obenem tudi sploh prvo slovensko opero „Urh grof celjski“.

Naš jubilar Viktor Parma je bil rojen v Trstu dne 20. februarja leta 1858, kot sin policijskega svetnika Ivana Parme in njegove soproge Matilde. Kolikor se da zasledovati nazaj v prošla stoletja, izvira rodbina Parma iz Italije. Praded našega jubilanta je bil rojen v Genovi, njegov sin, Viktorjev stari oče, pa je kot avstrijski uradnik prišel že iz italijanskega območja; deloval je kot davčni upravitelj v Novi Gradski v Slavoniji, kjer se je tudi poročil z brhko Hrvatice, sorodnico nepozabnega jugoslovanskega prvoborilca biskupa Josipa Juraja Strossmayerja, ki je prinesla v Parmovo rodbino slovansko čustvo, katero je podedoval po njej tudi njen sin Ivan, Viktorjev oče. Istotako, kakor je bila slavna rodbina Parma, tako je bila slavna tudi rodbina matere našega Viktorja. Oče njegove matere Matilde je bil major v armadi slavnega cesarja Napoleona I. Z Napoleonom je preživel vse neštete zgodovinske boje ter se udeležil tudi tragičnega Napoleonovega pohoda v veliko slovansko Rusijo ter prisostvoval žaloigri na Berezini, kjer si je nakopal neozdravljivo bolezen, radi katere je pozneje izgubil vid ter živel v dokaj skromnih razmerah v Benetkah. Njegova hči Viktorjeva mati Matilda, je bila rojena še v

Gradcu, pozneje pa je bila v Benetkah skoro edina opora staremu in slepemu očetu junaku. Tam se je z njo seznanil in poročil tudi Ivan Parma, uradnik avstrijske uprave.

Ljudsko šolo je polajal Viktor najprej v Trstu, pozneje pa na Reki in v Zadru, kamor je bil premeščen njegov oče. V vseh teh šolah se je seveda poučevalo izključno italijansko. Šest letnikov gimnazije je obiskoval v Zadru, zadnja dva pa v Tridentu na Tirolskem, kjer je bil njegov oče policijski vodja. Obe gimnaziji, zadrška in tridentinska, sta bili tudi italijanski in mladi Viktor bi gotovo nikoli ne bil znal slovensko, da ni za to skrbel njegov oče. Po Viktorjevi maturi je bil oče zopet premeščen, in sicer v Celovec. Od tu se je odpravil naš jubilar na univerzo na Dunaj, kjer je dovršil jus, se pa obenem seznanil tudi z glavnimi temelji glasbe. Po dovršenih študijah je stopil v službo pri policijskem ravnateljstvu v Trstu, kjer mu pa radi italijanskih nacionalnih prenapetosti, ki so takrat obvladovale vse tržaško življenje, ni ugajalo. Po osemmesečnem službovanju je dal policijski slovo ter stopil v službo taktarne deželne vlade v Ljubljani, kjer je bil po 10 mesecih dodeljen kot praktikant okrajnemu glavarstvu za ljubljansko okolico, kjer je bil dve leti. Po tej prvi dobi službovanja pa se je pričel zanj romanje po vsej ožji slovenski domovini — po Kranjskem. Iz Ljubljane je prišel najprej kot praktikant v Kočevje, od koder je bil že po dveh mesecih premeščen v Kranj, kjer je prebil eno leto. Kot koncipist je služboval na to več ali manj časa v Krškem, v Kranju in v Kočevju, kjer je postal komisar in služboval kot tak pozneje v Litiji, v Postojni (2 leti), v Logatcu (2 leti), v Kamniku (2 in pol leta), dokler ni leta 1900. postal vodja okrajnega glavarstva v Črnomlju in leta pozneje definitivni okrajni glavar. Kot tak je služboval v Črnomlju celih 6 let, dokler ni bil na lastno prošnjo premeščen nazaj v Litijo, kjer je dobil l. 1913. naslov in značaj vladnega svetnika. Tu je dočkal Parma tudi svetovno vojno in avstrijske

persekucije proti Slovanom, katere je občutil tudi na svoji lastni koži.

Meseca septembra l. 1914. ko je vihrala na bojnih poljanah najhujša vihra in ko ni Slovan v Avstriji niti tega smel priznati, da je Slovan, je visoka avstrijska vlada dobila od zloglasnega pujskega župana Orniga ovadbo tudi proti okrajnemu glavarju in državnemu svetniku Viktorju Parmi. Očitano se mu je, da se je v družbi izjavil, »da bo gorje Slovanom, če bodo Nemci zmagali.« Na podlagi te denunciacije je bil Parma aretiran in odveden v ljubljanske zapore. Uvedena je bila proti njemu preiskava, ki pa ni mogla dognati nič obtežilnega. Kljub temu je bil meseca majnika l. 1915. suspendiran in kazenskim potom upokojen. Hotel je v miru živeti v domovini, toda za petami so mu bili neprestano avstrijski detektivi in zato se je odločil, da se preseli drugam. Ker si je želel priti v večje mesto, kjer bi se lahko docela posvetil glasbi in kjer bi imel priliko tudi seznaniti se s sodobno glasbo, se je odločil za Dunaj. Na Dunaju je živel Parma kot skromen penzionist najprej v XVIII., pozneje pa v V. okraju, v Laurenzgasse. Njegovo življenje na Dunaju ni bilo udobno, zadovoljen pa je bil kljub temu, ker je živel v glasbenem središču velike države. Z razpadom Avstrije je postajalo bivanje na Dunaju vedno težavnejše in gojilo bi se mu bilo gotovo tako kakor našemu staremu Stritarju, da se ni še pravočasno vrnil v osvobojeno domovino. Dunaj je zapustil pravzaprav na povabilo g. Dolničarja iz Pragerskega. G. Dolničar je povabil Parma, naj se preseli na Pragersko, kjer je bil tedaj kot asistent južne železnice nameščen tudi njegov sin. Na Pragerskem je bil Parma 8 tednov ter bi bil ostal morda tudi še dalje, da ga niso nekega dne posetili člani mariborske Glasbene Matice s predlogom, naj se preseli stalno v Maribor, kjer se bo našlo zanj kot glasbenika obilo hvalečnega posla. Parma je bil v principu s predlogom zadovoljen, staval pa je za predpogoji, da mu preskrbe stanovanje. Glasbena Matica je napela vse sile, da

Šole.

(Blue-jays. *)

Angleški napisal Mark Twain. Poslovenil K. P.

(Konec.)

»In spet je nagnila glavo in iznova je pogledala v luknjo; ko se je spet vzravnila, je bila močno vzradoščena: krivila je s perotmi, migala z repom in rekla: »Oh, prav nič se ne varam! Pa naj še kdo reče, da nisem srečna! To je pač gospodarska rupical«

»Smuknila je na tla in pobrala želod. Ko ga je spustila v luknjo, je z blaženim nasmeškom na licu nagnila glavo nazaj. A nenadoma je vsa otrpnila — vlekla je na uho — in počasi je ginil smeh z obzira kakor sapa z britve; zamenjala ga je smešna osuplost. Nato se je začudila: »Kaj neki to pomeni? Nič nisem čula, da bi bilo kaj padlo!« Spet se je nagnila nad rupico in jo je dolgo ogledovala; nato se je sklonila pokonci, stresla z glavo, stopila na drugo stran luknje in spet pogledala vanjo. In zopet je zmajala z glavo. Nekaj časa je ugrabila, potem pa je začela promatrati podrobnosti; stopicala je okoli rupe in polukala vanjo od vseh strani. Nič ni koristilo. — Zamišljeno je zletela na sleme in si čehljala z desno nogo tilnik. Navsezadnje zamrmra: »Je že tak! Ta zagonetka je zame pretežka, o tem ni dvojbe. Rupa mora biti strašno globoka, jaz pa ne utegnem, da bi tod prišla. Hajdi spet na delo! Zdi se mi, da se bo vse dobro izteklo. Poskusimo torej; in Bog in sreča junaška!«

Odprhnila je in se takoj nato vrnila z drugim želodom. Spustila ga je v rupo in po bliskovito pritiskala oko k njej, da bi videla, kam bo zrno izginilo; a bilo je prekasno. Nekaj minut je strmela v rupo; ko je spet vzdignila glavo, je globoko zavzdihnila in dejala: »Oj ti preklemano delo! Vse tako kaže, da mi je stvar nepojmljiva! A naj bo klobko še tako zamotano, meni pravi konec ne uide!«

Zletela je po tretji želod. To pot se je trudila na vso moč, da bi opazila, kam bo izginil — vse zaman! Zagodrnjala je: »Še nikoli se nisem namenila na tako rupo. Zdaj sem že preverjena, da to ni navadna luknja!«

In nato je začela noret. Ostala je še nekaj hipov na strehi. Tekala je po slemenu, stresala z glavo in nekaj mrmlala. Kmalu za tem jo je zopet spopala togota in začela je psovati in preklinjati, da ji je lice počrnelo. Nikoli nism videl, da bi se bila ptica tako ujezila radi kake malenkosti.

Ko se je naklela, je stopila k rupi in zopet zijala domalega pol minute vanjo. Nato pa je siknila: »Globoka rupa si, prostorna rupa si. Čisto neobičajna rupa si! Kaj bi tajila! Ali zaklela sem se in se zavotila, da te napolnim; in naj me čuk vzame, če te ne navrhnam in ko bi se tudi sto let mučila!«

In lotila se je dela. Kar sem na svetu, še nikoli nisem videl, da bi se bil kdo tako trudil. Mučila se je kakor sušen pod bičem. Kakor da jo je luna trkala, je metala malone dve uri želod v luknjo. Tako zanimiv in zabaven prizor se še nikoli ni nudil mojim očem. Nič več ni trčila časa, nič več ni pogledavala v luknjo — izpustila je želod in odprhnila po drugega. Navsezadnje se ni več mogla zganiti, tako se je upehala in uletela. Spet je prisopihala, izpustila zrno v brezno in jeknila: »Zdaj pa mislim, da sem ti napolnila nikdar siti trebuh. Hkratu nagnem glavo in pokuka v rupo. Verjemite mi: ko se je spet vzravnila, je bila v lice vsa zelena od jeze. Nanosila in nametala sem toliko želoda v ta prepad, da bi lahko redila z njim trideset let vso obitelj. In če vidim le znak kakega zrna, naj mi napolnijo trebuh z žagavino in postavijo v muzej!«

Toliko moči ji je še ostalo, da je zlezla meteljaže na sleme. Tam se je naslonila na dimnik. Ko se je malo zavedla, si je začela lajšati srce. V hipu sem si bil v svesti, da sem bil čul dotistihmal v rudnikih le početke umetnosti, ki ji pravimo psovanje.

Druge šole je letela mimo hiše in je čula njene molitvice. Prisledla je torej na sleme in sočutno poizvedovala, kaj se je pripetilo. Mučenica ji je obrazložila vso svojo revno in nadlogo in ji je velela: »Lej, ondi je rupica; če mi ne verjameš, stopi tja in si stvar ogledaj. Navihana sosedja je pobitela k rupi in se preverila, da je vse res, kar je čula. Pristopicala je nazaj in pobarala: »Kaj deš, koliko si jih polučala vanjo?« »Najmanj dvajset stotov,« je vzdihnila uboga para. Zvedavka je ponovno stopila k luknji in vnovič polukala v požrešno brezno. Ker ji stvar ni hotela v ptičjo pamet, je zavreščala; kmalu so priprhntale tri nove šole.

In tikale so okoli trebušatega neteka, ki se ni dal nasititi in prosile mučenico, naj jim svoje trpljenje še enkrat objasni. Nato so ugibale o čudežu in se prerekale; iznašale so in branile vedno nove nazore o vzroku nedoumnega pojava, in vsaka nastopna misel je bila bedastejša od prejšnje, kakor bi se bile učile pri ljudeh.

Hrup in hrešč sta privabila še druge šole; in vedno več in več jih je priprhnilo na streho. Kmalu ni bilo več na njej prostora, nato so posedale po bližnjem drevju. Kamorkoli si pogledal, vse je bilo sinje samih šol. Slavim, da jih je bilo najmanj pet tisoč glav; in tako so vreščale in kričale in se prerekale in preklinjale, da še nikoli tako. Jedva je priprhotala nova radovednica, je takoj stopila k rupi, strmela nekaj hipov v globino brez dna in povedala o neslišnem čudu svoje mnenje, ki pa je bilo navadno še bolj vrtoglavo in nevzdržno kakor misel, ki jo je o nedoumni tajni iz-

rekla prednica. Vse okolje so pobrskale, vso kladaro so sto in sto potov pregledale. — Hišna vrata so bila napol odprta in navsezadnje se po naključju usede stara šoja nanje in pogleda v pusto sobo. No, zdaj pa je bilo v hipu po čudežu! Tam je ležal ves želod, raztresen po vsem podu. Zaplahutala je s perotmi in zavreščala: »Pridite semkaj,« je vpila na vse grlo, »pridite in pogledjte, vse, kolikor vas je; naj me čuk ujame, če norica ni hotela napolniti vso kočjo z želodom!« Šoje so privrsele kakor oblak. Druga za drugo je sela na dveri in polukala v hišo. In vsaki nagajivki se je zdelo nakana prebrisane sestrice tako bedasta, da jo je kar vrglo vznak, in je zagnala tak smeh, da jo je dušilo. Na njeno mesto je sedla druga in malone počila od smeha. In tako so se vrstile pri vratih, se hahljale in grohotale in porogljivo prhutale.

Verjemite mi, gospod, celo uro je trajala procesija; in ščebetale so in se rezgetale in previjale, kakor pravi ljudje. Nič ne zaleže, če mi še toliko dokazujete, da šoja nima zmisla za šalo! kar vem, pa vem. In kak spomin ima. Negodnice so privabile šoje iz vseh Zedinjenih držav, in vse so romale k tisti rupi; in tri leta zaporedoma se jih je poletelo kar trlo v naši dolini, kar trlo! Tri leta zaporedoma! In tudi drugih ptic je mrgolelo tod, iz škodoželjnosti, veste! — Vse so se smejale kakor nore prečudnemu dogodku: le črna stara šoja je ostala resna, ki se je iz Nove Škotske pritihtopila razgledat Josemitsko dolino*) in se je na povratku prikradla tudi k nam. Hinavka je dejala, da se ji vsa stvar ne zdi prav nič smešna; sicer pa jo je razočarala tudi Josemitska dolina.

*) Yosemite Valley, po vsem svetu znana rajska dolina v kalifornijskih gorah. (Opomba prevajalčeva.)

*) Iz knjige »Selections from American Humours«.

ustreže njegovi želji in mu je res že tretji dan na to sporočila — da je stanovanje pripravljeno. Parma se je po tem obvestilu podal takoj na Dunaj, kjer je imel še svoje stvari ter se dne 30. septembra 1920. s svojo soprogo stalno preselil v Maribor, kjer stane sedaj v Tattenbachovi ulici št. 19 v prvem nadstropju. — Poročil se je Parma dne 12. avgusta leta 1891. s Pavlo Pavšino, hčerko lišnega posestnika in trgovca Pavšina v Wolfovi ulici v Ljubljani. Izmed otrok žive trije, in sicer dva sinova, katerih eden je namenjen pri južni železnici v Mariboru, ter hčerka.

Za glasbo se je začel zanimati Parma že jako zgodaj. Bil je komaj sedem let star, ko se je že učil igranje na vijolino. Kot gimnazijec je v Zadru sodeloval v dijaškem orkestru in sicer sprva kot violinist, na to pa kot celist. Glasbeni učitelj mu je bil tedaj profesor Dionisio. Istočasno, še kot dijak, je pričel sodelovati pri zadrskem gledališkem orkestru. Dijaški kvartet, pri katerem je sodeloval mladi Parma kot celist, je bil v Zadru zelo popularen in njegovi člani so bili vsi zelo nadarjeni. Iz te dobe datira tudi prvi Parmin poizkus na skladateljskem polju. Nekega dne je eden njegovih tovarišev prinesel k vaji delo, katero je sam skomponiral in to je tako vplivalo na Parma, da je tudi sam sklenil poizkusiti. »Če komponira on,« si je mislil, »zakaj ne bi komponiral tudi jaz?« In res, že v nekaj dneh je dovršil polko-mazurko, katero je poklonil svojemu kvartetu. Star je bil tedaj komaj 14 let. Kot vsak prvenec, je bil tudi ta komad slab, ter se je, žal, tekoma let izgubil. Ko je prišel Parma na to v Trident, je ustanovil na tamkajšnji gimnaziji dijaški orkester, s katerim je igral tudi pri šolskih mašah. Za ta orkester je skomponiral več skladb; med njimi tudi »Tantum ergo«, katerega so izvajali pri neki šolski maši. Tu se je Parma razen za violino in čelo pričel zanimati tudi za klavir, katerega je kmalu mojstersko obvladal. Dasi ravno je na Dunaju studiral jus, se je v polni meri zanimal tudi za glasbo. Pridno je posejal glasbena predavanja, koncerte in gledališke glasbene predstave, proučeval partiture in glasbeno literaturo ter se pri znamenitem profesorju Brucknerju učil nauka o harmoniji. Kot akademik je na Dunaju igral tudi v raznih orkestrih. Najljubši so mu bili tedaj komponisti melodične linije, najvišje pa je cenil tri opere, in sicer »Aido«, »Carmen« in »Fausta«.

Po vrnitvi z Dunaja je ostal Parma brez učiteljev, spopolnjeval se je dalje sam, posebno pa se je obogatel s proučevanjem slovenskih narodnih pesmi, katerih vpliv se opaja več ali manj v vseh njegovih delih. V življenjskem boju, v katerem je stopil, postal je resen in dozoren in zato se je tudi komaj tedaj pričelo njegovo pravo delovanje na skladateljskem polju. Njegovo prvo res dozorlo delo je bila polka »Milica«, katero je poklonil odboru ljubljanske Čitalnice in katero je prvič izvajal orkester vojaške godbe na čitalničnem plesu, ki je bil dne 2. februarja l. 1883. aranžiran v Ljubljani v proslavo 125letnice Vodnikovega rojstva. Do komponiranja gledaliških glasbenih del pa je prišel Parma komaj kot komisar pri okrajnem glavarstvu v Litiji in to čisto po naključju. Nekega dne je prišel k njemu takratni litijski nadučitelj Bernard Andolšek ter mu omenil, da je našel v knjižnici nek slovenski operni libreto. Parma se je zainteresiral za ta libreto ter ga poizkusil. Bili so A. Funtkovi »Teharski plemiči«, o katerih se je govorilo, da jih komponira znani skladatelj Benjamin Ipavc. Libreto je bil vabljiv, zato se je Parma takoj odločil, da ž njim preizkusi svojo moč in srečo. Pisal je avtorju Funtku ter ga zaprosil za dovoljenje, da sme na njegov libreto skomponirati opero, na kar je Funtek, ker ni vedel ali bo Ipavc sploh kdaj gotov ali ne, tudi z veseljem pristal. Tako se je Parma lotil dela in bil s partituro že skoro docela gotov, ko ga je naenkrat iznenadila vest, da je tudi Ipavc že dovršil svoje delo ter da se v kratkem vprizori na slovenskem odru v Ljubljani. Vprizoritev se je res vršila, toda brez posebne uspeha in končno Ipavc iz libreta tudi sploh ni napravil opere, ampak navadno spevoigro. V sled tega je Parma z malimi izpremembami v tekstu svoje delo nadaljeval ter ga kmalu tudi dovršil in predložil pod naslovom »Urh grof celjski« intendantu novega ljubljanskega gledališča, katere referent za glasbene stva-

ri je bil tedaj prof. Hubad. Na povabilo intendantice se je na to Parma odpeljal v Ljubljano, kjer je preigral celo partituro pred prof. Hubadom in prof. Hoffmeisterom, tedanjim učiteljem ljubljanske Glasbene Matice ter sedanjim profesorjem češkega državnega konservatorija v Pragi. Intendantica je delo z veseljem sprejela in tako je prišlo dne 15. februarja l. 1895. do prve vprizoritve. Vsepeh v javnosti je bil velik; vsi tedanji ljubljanski listi so prinesli o tej prvi slovenski operi laskavo oceno. Preko vse domovine je šel glas: »Tudi mi mali Slovenci imamo svojo opero!« »Slovenski Narod« je v svoji številki z dne 16. februarja 1895. pisal: »Sinoči se je predstavljala na slovenskem odru prvokrat slovenska izvirna opera »Urh grof celjski« s sijajno lepim impozantnim uspehom. Skladatelj Parma je imel svoj časten večer in ž njim domača dramatična glasbena umetnost. Njegovo delo ima zgodovinsko vrednost za domače glasbeno slovstvo, tedaj gre skladatelju priznanje, pohvala in častitanje k njegovi nadarjenosti in spretnosti, tembolj ker je s svojim prvim večjim delom dosegel tolik uspeh.«

Od takrat je Parma skomponiral še tri druge opere, in sicer »Ksenija«, »Staro pesem« in »Zlatorog«; štiri operete: »Caričine amaconke«, »Nečak«, »Apollonov hram« in »Zaročnik v škripcih«; dve narodni igri s petjem »Rokovnjači« in »Legionarji« ter 30—40 drugih manjših glasbenih del, med katerimi se nahaja tudi velika balada za orkester sole in zbor »Povodni mož«. Njegove opere in operete so se uprizarjale po vseh jugoslovenskih gledališčih in odrh, največ v Zagrebu; ponesle pa so njegovo slavo tudi izven mej jugoslovenske domovine, pred vsel med brate Čeha. Največji uspeh sta vsekakor dosegli opereta »Caričine amaconke« in opera »Ksenija«. Izmed manjših njegovih del so najbolj popularna: koračnica »Mladi vojak« (znana širom Evrope), intermezzo iz opere »Ksenija« ter slovenski valčki »Pozdrav Gorenjski«, »Triglavske rože«, »Bela Ljubljana« itd.) Skladatelj sam ljubi najbolj opereto »Caričine amaconke« in opero »Zlatorog«.

Sedaj sodeluje Viktor Parma pri našem mariborskem Narodnem gledališču kot operni dirigent bavi pa se vztrajno tudi še vedno s komponiranjem ter je nedavno dovršil zopet novo balado in godalni kvartet pristne klasične sonatne forme; ima pa poleg tega še veliko drugih načrtov. Bivanje v Mariboru mu ugaia, posebno ljubi Maribor radi ugodnega podnebja ter pristne demokracije, ki vlada v naši meščanski družbi in ki se tako ugodno razlikuje od drugih naših mest. Počuti se duševno in telesno jako dobro, zato sem prepričan, da nam bo podaril še marsikatero lepo delo, ki bo v ponos naši glasbeni literaturi, ki danes ob njegovi 65-letnici — in to veliko po njegovi zaslugi ni več tako uboga kakor je bila tedaj, ko je kot nadebuden mladenič oral prvo ledino in trebil prva pota slovenskega glasbenega Parnasa.

Zivel sivolasi jubilat Viktor Parma! Zivela njegova nesmrtna dela!

Radivoj Rehar.

—□—

H. Družović:

V. Parma kot glasbenik.

„Svetovno kraljestvo muzike šteje mnogo provinc. Njen jezik doni drugačen v različnih dobah. Vsa-kočkrat pa učinkuje na nas, če je pristen izraz čustvenega in duševnega življenja naroda ali pa posebne kulturne epohe.“

(Em. Naumann).

Iz takega značilnega predstavnika v početni razvojni dobi naše slovenske operne glasbe imamo pred nami v skladatelju Viktorju Parmu, čigar petinšestdesetletnico uprav slavimo. Naključje hoče, da smo pred kratkim tudi doživeli veličastno proslavo petinosemdesetletnice našega Nestorja, Antona Foersterja, ki je takorekoč ustanovitelj slovenske umetne, predvsem pa pevske glasbe. Mož, velikega muzikalnega obzorja, je nastopil v dobi, ko se je moral slovenski muzičar uveljavljati na vseh poljih glasbenega delovanja, posvetnega, cerkvenega, pedagoškega in kompozitorskega. Potreba po slovenski gledališki glasbi ga je napotila, da je pisal »Gorenjskega slavčka«, čegar 50 letnica prve vprizoritve se je v Ljubljani slavila. Foerster je s to spevoigro položil nekaj temelj slo-

venski dramatski glasbi. Započeto delo je nadaljeval B. Ipavec, ki nam je že podal prvi opereti: »Tičnik« in »Teharski plemiči«. Do opere je bil sedaj samo še en korak, in tega je storil l. 1894. V. Parma s svojo prvo slovensko opero: »Urh, grof celjski«. Pri tem, ko se Parmova skladba drži običajne oblike stareje italijanske opere, se je javil l. 1921 že zastopnik moderne oblike, Risto Savin (Sirca) s svojo »Lepo Vido«. Nepretrgana linija nam torej kaže, da hodimo v razvoju te največje muzikalne umetnostne oblike isto pot, kot so jo hodili narodi, ki so si že zdavnaj ustvarili svojo nacionalno opero. Ustvaritev bistveno slovensko nacionalne opere je torej vprašanje časa, ko bodo v doseg tega umetnostnega cilja podani vsi notranji in zunanji pogoji. Takrat pa se bo slovenski muzikalni zgodovinar izvestno spomnil tistih onih, ki so pripravljali pot, in gotovo se bode takrat tudi s primerno oceno imenovalo ime V. Parme. Vemo, da sloni n. pr. tudi delovanje ustvaritelja češke nacionalne opere, Smetane, na smotrenem delovanju prednikov, ki so orali ledino, in ravno isto je tudi pri Rusih z Glinkom. Naše razvojne linije nastopa pač časovno izdatno pozneje in to je treba upoštevati, če hočemo delovanje Parmovo stvarno oceniti. Glavno torišče Parmovega kompozitorskega delovanja je bila opera in opereta. Na tem polju nam je ustvaril sledeča dela:

1. **Urh, grof celjski.** Opera v treh dejanjih. Besedilo spisal A. Funtek. 1894. Uprizoritve v Ljubljani in danes v Mariboru.

2. **Ksenija.** Opera v enem dejanju. 1896. Uprizoritve v Ljubljani, v Zagrebu, na Reki in v Mariboru.

3. **Staro pesem.** Opera v treh slikah. Besedilo po Heineju spisal G. Menasci. 1897. Uprizoritve v Zagrebu, v Ljubljani in v Mariboru.

4. **Caričine Amaconke.** Opereta v treh dejanjih. Besedilo spisal A. D. Borum. 1902. Uprizoritve v Ljubljani, v Zagrebu, v Plznu, v Smihovu in v Mariboru.

5. **Nečak.** Opereta v treh dejanjih. Besedilo spisal F. Hirsch. 1906. Uprizoritve v Zagrebu, v Ljubljani in v Mariboru.

6. **Venerin hram.** Opereta v treh dejanjih. Besedilo spisal N. Lvovsky in Felden. 1908. Uprizoritev v Zagrebu.

7. **Zaročnik v škripcih.** Opereta v treh dejanjih. Besedilo spisal A. Grund. 1917.

8. **Zlatorog.** Opera s predigro v treh dejanjih. Besedilo spisal R. Braner. 1919. Uprizoritev v Ljubljani.

V okvir gledaliških skladb spadajo še pevske in muzikalne točke za ljudski igri: »Rokovnjači« (1897) in »Legionarji« (1903).

Parmove instrumentalne oz. orkestralne skladbe so: Valčki, koračnice, četvorke, polke, potpourriji i. dr. Na polju komorne glasbe je ustvaril godalni kvartet in danes urejuje izdajo »Strune«, ki hoče razširjati dobro slovansko salonsko glasbo.

Na polju vokalne glasbe so omeniti mešani, moški in ženski zbori, samospevi s klavirsko spremljavo i. dr. Delo večjega obsega je »Povodni mož«, balada za soli, zbor in orkester, ki se je proizvajala v Ljubljani, v Trstu in v Mariboru.

Največji del kompozicij se nahaja v rokopisu, ostali pa so izšli pri raznih založnikih.

Komponista Parmo moramo šteti k onim eklektikom, ki uporabljajo v muziki sredstva, ki najbolj odgovarjajo njihovi naravi. Kot sin solnčnega juga in vedno vselega srca nosi tudi njegova glasba poteze priključne in lahke umiljive italijanske umetnosti. Melodija mu je glavno izraževalno sredstvo. Pri tem pa se izogiblje vsake banalnosti, ter ve tudi ubrati domače glasove. V instrumentaciji je spreten, dosega lepe dramatiške gradacije ter ima smisel za barvo. Baš radi tega je dosegla njegova glasba v najširjih slojih vedno uspehe in je postala popularna. Parmovi »Mladi vojak« so našli pot v narod. V operni in operetni skladbi se glede oblike drži vzgledov mojstrov Offenbacha, Mill-öckerja i. dr. izza dobe procvita operetne umetnostne oblike.

Zasluge Parmove za razvoj naše mlade in male slovenske operne litera-

ture so se vselej častno omenjale, če so se njegova dela proizvajala. Vse premijere in reprize so dosegle živahno zanimanje in popolne uspehe. Osebito polna slave so hrvatska in češka poročila ob priliki proizvajani njegovih del v Zagrebu in na Češkem. Omeniti hočemo le dva odlomka. Tako piše n. pr. Viena (z dne 6. VI. 1897) po uprizoritvi »Ksenije« in dr.: »Nama je od srca drago, što je jedno slovensko djelo kod nas uspelo, kad već domaće radnje nisu pružile ono, što bismo bili očekivali i željeli. Intermezzo je pak radi svoje čuvstvenosti biser cele opere. Tu se čovjek i nehoté mora zanijeti u ljubavno snatrenje u koje ga pomalo uljuljavaju one divne melodije, koje rastu i padaju, dok se pomalo ne stišaju kao da se gube u dubokom snu o ljubavi.« Po uprizoritvi Amaconk je pisal »Plzensky Obzor« (1904) m. dr. sledeče: »Mi Čehi nimamo razen Bendlove »Indske princezine« nobene izvirne operete v modernem smislu. Naši pobratimi Slovenci so nam poslali vzorec prve svoje operete, ki se je takoj priljubil vsem«.

Pri naših malih in malenkostnih muzikalnih razmerah se v presojevanju naših kulturnih delavcev damo često zapeljati, gledati na njih delo z vidika kulturnega stanja drugih narodov, z večjo muzikalno preteklostjo in z večjimi umetniškimi dobrinami. Ne pomislimo pa, da se je naše dosedanje muzikalno življenje javljalo le v zborovem petju in da še instrumentalne glasbe nimamo. Umevno je, da se je vsakokrat, če se je proizvajalo kako novo delo našega skladatelja Parme, vselej tudi omenilo njegovo smotreno delovanje in napredovanje. Nepobito je, da bi imeli brez njegovih kompozicij za gledališče v razvoju te umetniške stroke v naši itak borni literaturi občutljiv presledek. Nobena umetnost pa ne prenaša razvojnih zastojev ali še celo skokov, kajti le-ti se prej ko slej maščujejo. (Tak skok n. pr. pomenijo naši muzikalni ekspresionisti, katerih delovanje moramo smatrati kot epizodo, ki nima stika z narodno dušo, ampak je le bolesta prikazen naše dobe in bo tudi izginila, kakor se je pojavljala). Parma stoji pa v svojem delovanju vedno na stališču istočasnega stanja narodne muzike, ter upošteva povprečno vzprejemljivo moč publike. In ta baš pri nas ni bila velika, kajti manjkali so nam kulturni centri, ki bi bili začrtavali razvojne smernice. Vse delovanje je obstajalo le v posnemanju. Postopal je torej Parma tako kakor dela dober učitelj, ki išče stika z duševnim obzorjem učenčevim. S svojimi skladbami je vzbujal zanimanje za večje oblike in pripravil pot k polmovanju umotvorov iz svetovne literature. Ako že upoštevamo razmere, katere so ga ovirale v njegovem delovanju in ki so morda pri nas neugodnejše nego drugod, moramo njegovo vztrajnost in delavnost uprav občudovati. Pomislimo le na primitivne gledališke razmere v predvojni dobi ter na stališče političnega uradnika pod pritiskom režima, ki nacionalnim stremljenjem nikakor ni bil naklonjen. Daroval je za umetnost vse svoje osebne koristi ter se je moral zadovoljiti z neznatnimi službenimi mesti, ki mu v muzikalno-kulturnem oziru niso nikakor mogla nuditi sredstva v nadaljnje naobraževanje. Vse si je moral prisvojiti z lastno vztrajnostjo, ker mu ni bilo usojeno službovati v večjem mestu, z ugodnejšimi umetniškimi razmerami, kar je pač za ustvarjajočega umetnika neobhodno potrebno.

S tem smo se že dotaknili Parmovega življenjepisa, h kateremu še hočemo v izpopolnitev pristaviti nekaj dodatkov.

Rodil se je 20. februarja 1858 v Trstu kot sin pozneje v Metliki živečega polsvevnika Franca Parme (rodom iz Slavonije); ter je preživel svoje mlada leta v Ljubljani, v Zadru in Tridentu, kot visokošolec pa na Dunaju. Povsod je pohajal v glasbene šole, kakor tudi v muzikalne kroge ter sodeloval v orkestrih. Na Dunaju si je izpopolnjeval svoje teoretsko znanje pri predavanjih slovitega A. Berneknerja. Kot politični uradnik je služboval na Kranjskem in sicer v Kranju, Krškem, Postojni, Kočevju, Kamniku in kot okr. glavar v Črnomlju in v Litiji. Na vseh svojih službenih mestih je bil takorekoč duša ondotnem muzikalnemu življenju. Ker mu je bilo muziciranje srčna potreba, se je baval z njim v prostih

trah in si tako lepšal svoje enolično uradniško življenje. Še danes se moramo čuti starčku, da prevladuje v njegovi osebnosti muzikalnost in ne tip bivšega birokrata. Dokaz, da je rojen glasbenik in da uradni posel ni mogel uničiti te njegove osebnosti poteze. Z diletantskimi orkestri, katere je povsod na svojih službenih mestih osnoval in vodil, je dosegel uspehe ter v tem oziru storil mnogo povzdigo domače in instrumentalne glasbe, osobito onelahkega sloga. V medvojnem času je kot politički osumljenec imel pretrpeti bridke čase ter je bil predčasno upokojen. Po krajšem bivanju na Dunaju se je stalno naselil v Mariboru.

Mož, katerega življenska vsebina je bilo vsestransko in nesebično delo za povzdigo naše muzikalne kulture, si je zaslužil, da se ga gledališče spomni z priznanjem prve njegove opere in sploh prve opere v slovenskem jeziku. Prireditelj osebne večere naj ne bo samo čin pietete osebne značaja, ampak predvsem manifestacija nacionalnega, kulturnega in odgojevalnega pomena. In s tem se je gledališče tudi samo počastilo. Hkrati pa se mu sporoči tudi priznanje z najvišjega mesta, ko se mu izroči v gledališču ob odprti sceni red sv. Save.

—□—

V. Parmi k 65-letnici.

Slovenska glasbena literatura se bo vedno hvaležno spominjala našega skladatelja, skladatelja Viktorja Parme. Do približno zadnjih 30 let sta bila Förster in Parma edina slovenska skladatelja, ki sta ustvarila Slovincem slovensko opero oz. opereto in to je ona velika zasluga, ki bo ostala na kontu Parme neizbrisljivo zapisana. Ob živahnem temperamentu, svežem duhu in spominu Parme si stavim vprašanje, zakaj da je bilo moderno naziranje tako mrtvo mimo njega, da se ga moderni val ni dotaknil kakor, recimo Verdija, njegovega oboževanca. Ko so se po vsem svetu proizvajala najslavnejša Verdijeva dela, Otelo, Falstaff, Aida, je bil Parma v najlepših letih stvaritvene sile. Verdi je, kakor znano, pod vplivom Berliozza pustil tabor klasikov in se pomladil v romantiko, pa tudi tem se je odpovedal, ko se je seznanil z Wagnerjevo muzo. Zakaj je torej Parma vedno hodil po starih potih, dasiravno se je iz partitur in orkestru učil melodičnih risb in instrumentalnih barv? Na to vprašanje si ne morem dati odgovora, to pa stoji, da se je s tem omalovaževanjem njegova glasba je s tem omalovaževanjem njegova glasba odpovedala temu važnemu činitelju novostvora aparata in se vsled tega nagiblje tudi tam k absolutni glasbi, kjer bi bilo zasledovanje modernih umetniških idealov pri roki. To je slabotna stran Parmove muze in tudi vzrok, da ona ne more glasbene iznajdbe absolvirati v pesniški vsebini. Kajti za absorpiranje obeh umetnosti, glasbe in poezije, je njegova harmonika prešibka, preveč preprosta. Kot pripadnik stare italijanske klasične šole ne more imeti Parma tiste modularne sile in harmonike, ki jo občudujemo v novoromantikah in sodobnih skladateljih. In zato se tudi Parma, ves poglavljen v stare italijanske klasične prepogosto srečava z njimi v mislih. Parma je stara šola evangelij muzike. Toda kdor izključno na eno šolo, eno razdobje, enega mojstra prisega, se ogoljufa za bujnost čistega žitka. Država umetnosti je brezmejnja in neizmrljiva kakor vse mirje, katerega lepoto ustvarjajo poleg solncea tudi zvezde drugega in tretjega razreda.

Parmovi muzi se vidi, da se je hotela tuptati z narodnim cvetjem odteti. In prav tako, ker le iz narodove zemlje poznane kali dajo pravo, sveže domače lice, pravi vonj glasbi, ki si zamore med svetom priboriti mednarodno veljavo. Pri Parmi ne vidim, da bi bil uporabil narodni motiv kot temelj samostojnemu umotvoru, kakor n. pr. Vilhar, kateri je z vsemi žilami in kitami zasidran v domoča grudo. Ta se je znal vsled tega toliko osamosvojiti, da nosi njegova glasba pečat njegove duše. Smetana je v svojih operah pokazal ono pravo mejo, ob kateri se srečata narodni motiv in umetnost.

G. Parma naj mi oprost, da sem se dotaknil senčnih strani njegove vesele muze, to sem moral storiti, ker bi mi drugače muzikalno resni krapi očitali, da ni bilo niti enega enooka med njegovi oboževalci.

Parma pa ima mnogo dobrega in posnemanja vrednega. V vzgled naj služi vsem skladateljem njegovo lahkonobno obvladovanje oblike. S formo se on dražestno igra, kar se ima zahvaliti v veliki meri svojemu romanskemu pokolenju. Objekt od vročih objemov glasbe si je že v mladih letih ogledal orkestracijo od vseh njenih tajinstvenih strani, od tod prozornost in sočnost njegovega orkestra. Njegov muzikalni nivo je povsod dostojen in nudi muzikalno tehtne strani, zadene živo trenutno razpoloženje. V svoji priprostosti je jasen v melodičnem, oblikovnem in harmoničnem pogledu. Parmove melodije in kantilene so pri srčne, sladkobne, ki darujejo prijeten odih ne samo onim, ki so dobre volje, temveč tudi onim, ki so slabe volje — in to je velika umetnost, to je zdravilo umetnosti.

K 65 letnici g. Parme kličem v svojem imenu in v imenu naše »Glasbene Matice«, čije marljivi odborniki je: Prav dobro zdravje, lepi muzikalični vspehi naj spremljajo slavljenca do skrajne poti plodonosnega delovanja in nesebičnega, narodu posvečenega življenja!

O. Dev.

—□—

Viktor Parma.

(Spominška črtica.)

Spominjam se časov pred štiridesetimi leti, časov, ki so imeli za me toliko srečnih dni.

Bil sem takrat v Ljubljani. Stanoval sem v kolizeju pri prijazni rodbini, ki mi je nudila dan za dnem obilo muzikalnega užitka. Nisem bil in tudi danes še nisem za nobeno stvar bolj vnet, bolj občutljiv, kakor za godbo. In zato tudi ne morem pozabiti časov, ko sem smel uživati z vso dušo to, kar mi je bilo najljubše, najdražje — godbo.

Oče rodbine je bil ces. svetnik Janez Parma, roj. v Podturnu v Belikrajinu, kjer je njegov roditelj že pred stoširidesetimi leti služboval kot car. uradnik. Bil je plemenit mož in najboljši prijatelj, ki mi bo vedno ostal v spominu. Že to, da mi je bil zmiraj na razpolago, kadar sem si želel dobrih nasvetov, me je vezalo k njegovi rodbini. Kaj šele, kadar sem smel sedeti tik njega in je sviral na glasovirju skladbe klasičnih umetnikov. Rad sem bil v njegovi bližini, ko je pri posebnih mizici, sam, z namišljenim partnerjem igral — šah. Med tem časom so njegovi otroci pridno tipkali po glasovirju. Kadar pa je njegov sin Viktor zasviral na gosli ali na glasovirju, sem pustil vsako opravilo in hitel bližje. Bilo je vedno nekaj novega, kar je igral; vedno so njegove lastne kompozicije, fantazije donele na moje uho in vzbujale divne odmeve v mojem sreju, noseč mi dušo v višje sfere.

Kadar sem s svojimi okornimi, hripavim glasom popeval naše lepe pesmi, me je poslušal samo Viktor. Takrat so mu prihajali impulzi za njegov znani »potpourri slovenskih pesni«. Prišla je potem »Milica polka«, »jubilejska koračnica« itd. Bil je takrat še stud. juris in se pripravljal za državni izpit, a še rajši je pripravljal svojo prvo opereto; ni se mu hotelo zapustiti poti, ki jo je začel hoditi v muziki in na katero ga je poslala njegova Muza.

Ko se je v jutru vzbudil, se je zbral nekoliko v postelji, si zažgal cigareto in premišljeval. V takih slučajih je bil nekak »holi me tangere«; nisi ga smel vprašati nič, prav nič; kajti dobil si vsakikrat v odgovor: »Tiho bodi!« In ne bi se dal premočiti menda, če bi mu tudi postelja gorela. Zakaj? Bil je sam s svojo Muzo. Kompočil je v duhu eno, dve uri, na to je tiho vstal, sedel h glasovirju, mu izvalil glasove nove kompozicije ter jo napisal. Bila je njegova posebnost, da v takih trenutkih ni hotel slišati človeškega glasu. Ravnal sem se po tem, ter nisem črhnil besedice, da, še zakašljati si nisem upal. Mene samega so v takih trenutkih prešinjali nekaki skrivnostni občutki, rodeči se v pričakovanju prihajajočih novih pojavov iz muzikalne sfere. Čakal sem mirno in potrpežljivo, sledil pazljivo vsem Viktorjevim gestam in šele po končanem izvajanju na glasovirju, po njegovi prvi besedi, sem dal duška svojem navdušenju.

Njegove prve skladbe so blagodejno uplivalo na mojo notranjost, me vzdrževale v prijetnem duševnem razpolo-

ženju, me osrečile in olajšale domotožje v sreju.

Hvaležen sem mu še danes in ohranim najboljši spomin na tiste čase.

Te skromne vrstice naj bodo tih spomin iz daleč mladosti. Naj Muza Tvoja Te do vedno večje slave vodi

In dolgo vrsto let nam čvrst in zdrav ohranjen bodi.

Josip Milkovič.

—□—

Prve recenzije povodom prvega nastopa skladatelja Viktorja Parme v javnosti pred štiridesetimi leti.

»Slov. Narod« Ljubljana, 28. febr. 1883.

... Izražamo tedaj še jedenkrat veselje, ob jednom seveda tudi zahvalo nad temi vrliimi skladbami, pričakujemo pa od tega gospoda skladatelja (Parme) še mnogo drugih skladb za orkester, katerega tako lepo v našem slovenskem duhu zmaguje, ker se ga je popolnem navzel.

V Ljubljani 27. februarja 1883.

Robert Bežek.

»Slov. Narod« Ljubljana, 6. maja 1887.

... Smelo smemo trditi, da majev koncert na prostem krškem godcem in pevce dela čast, čast popolnega priznanja vsem udom, vzlasti pa trudoljubivemu pevovodji in dirigentu g. Parmi. »Lepa Slovenka« je občinstvu tako dopadala, da so jo morali ponavljati. Opazili smo, da g. Parma ume v našem domačem duhu komponirati, kajti vse njegove skladbe imajo nekaj milega, za muzikalno uho prijetnega v sebi.

»Slov. Narod« Ljubljana, 16. febr. 1895.

... Sinoči se je predstavljala na slovenskem odru prvokrat slovenska izvirna opera »Urh, grof celjski« s sijajno lepim impozantnim uspehom. Skladatelj Viktor Parma imel je svoj časten večer in z njim domača dramatična glasbena umetnost... Povdarjamo velik uspeh, katerega je izbrano, mnogobrojno ter posebno pazljivo poslušajoče občinstvo z izvanrednim navdušenjem in veseljem na tolikem napredku domače umetnosti priznalo in z mnogobrojnimi vzkliki potrdilo skladatelju Viktorju Parmi. Njegovo delo ima zgodovinsko vrednost za domačo glasbeno slovstvo, tedaj gre skladatelju priznanje, pohvala in čestitanje k njegovi nadarjenosti in spretnosti, tembolj ker je s svojim prvim večjim delom dosegel tolik uspeh.

»Slov. Narod« Ljubljana, 9. marca 1895.

Šele pri sinočni reprizi Parmove opere »Urh grof celjski« so prišle vse krasote tega odličnega dela do popolne veljave. Spoznalo se je, kako izviren je skladatelj in kako bogata je njegova fantazija, občudovala se je dosledna stilizacija, melodičnost, fina karakteristika in prelepa instrumentacija, in kar je slovensko občinstvo sodilo pri prvi predstavi, po prvem utisu v hipu navdušenja (navdušenosti), to potrja sedaj trezno in kritično poudarjanje: Parmova opera je znamenito muzikalno delo, kateremu je sojeno prestopiti ozke meje slovenske domovine.

—□—

Narodno gledališče.

Predstava 103 Sezona 1922-23. Izven abon.

V soboto, 3. marca 1923 ob 19. in pol

Svečana proslava 65-letnice rojstva in 40-letnice kompozicijskega delovanja slovenskega komponista Viktorja Parme

Urh grof celjski

Opera v treh dejanjih. — Spisal: Anton Fantelek. — Vglasbil: Viktor Parma. — Dirigent in režiser: ravnatelj opere Andro Mitrovič.

OSEBE:

Grof Urh celjski Arhipov
Pengar, župan teharski Čepić
Marjetica, njegova hči Mitrovičeva
Ivan, njen ženin Jež
Valentin, Ivanov prijatelj Janko
Jerica Kogejera
Glasnik Grom
Fantelek, dekleta, starešine, viteški sluga, birist, spremstvo grofova. Dejanje se vrši na Teharjih sred. XV. stoletja.

—□—

Mariborske vesti.

Maribor 3. marca 1923.

m Sodelovanje iz meščanskih krogov pri Parmovi proslavi. Iz naklonjenosti do skladatelja, sodelujeta pri svečani predstavi opere »Urh grof celjski« dva diletanta iz meščanskih krogov in sicer g. Janko Jež, ravnatelj vojaškega odseka pri magistratu, ki poje partijo Ivana, in g. Maks Čepić, ki poje partijo Pengarja. Oba sta poznata iz raznih koncertov v Mariboru.

m Prav nič se ne nagibljejo demokrati v občinskem svetu na stran teli »črnila«, kakor se je sanjalo dr. Leskovarju, ko je pisal poročilo za »Stražo«, ker so pristali na zvišanje tarife v mestnem kopališču. Demokrati pač niso ljudje, ki bi jim bilo mestno gospodarstvo devetindevetdeseta briga, kakor so to klerikalei opetovano pokazali, zlasti v proračunski debati. Za večje izdatke je pač treba večjih dohodkov. Princip mestnega gospodarstva pač mora biti, da se vsako podjetje samo vzdržuje. To razume že vsak otrok, le klerikalni gospodje noče iti v glavo, da ne morejo komandirati po svoji lastni volji.

m Samemu sebi in svojim trabantom dr. Jerovškemu in Žebotu je dal dr. Leskovar v zadnji »Straži« v poročilu o občinski seji prav umestno zaščito! Pravi namreč, naj bi župan vplival na občinske svetnike, da bi prišli pravočasno, ne pa z enourno zamudo — ali pa sploh ne, pristavimo mi. Na zadnji seji je izmed občinskih odbornikov SLS bil navzoč edini dr. Leskovar. Klub JDS je bil polnoštevilni, tudi socijalni demokratje so bili skoraj polnoštevilni; dr. Leskovarjeva kritika se more torej nanašati edino na njega samega in k večjemu še na klerikalne zaveznike narodne socialiste. In prav je, da klerikalei enkrat spoznajo in priznajo svojo malomarnost, kajti spoznanje je prva pot k popolnjenju, čemur pa sicer pri klerikalcih resno dvomimo.

m »Sokolica« krojača Rajko Zotterja si je »Straža« že parkrat privoščila. Posebno jo je dirnilo, da je g. Zotter podpisal volilni proglas pridobitnih krogov. Sploh imajo pri »Straži« na Zotterja, kot neumornega in idealnega sokolskega delavca posebno jezo in ga zato stalno napadajo, kakor vse druge naprednjake, ki so jim nevarni. Na zadnjem dr. Korošičevem shodu je general III. čete g. Žebot g. Zotterja celo pograbil za vrat (Zotter je namreč majhen,) in ga vrgel iz dvorane, ko je hotel iti na shod. Kakor podpisajo klerikalci svoje ljudi, tako moramo tudi mi, zavedni Jugoslovenci stati kot eni mož zlasti za takšnimi idealnimi narodnimi delavci, kot je g. Zotter, ki uporabi vsako nedeljo v to, da hodi vaditi v okolico h kmečkim sokolskim društvom. G. Zotter je ravno letos odprl krojaško delavnico v Pristani št. 6. I. nadstr., poleg Dravske vojašnice, in dela solidno ter po izredno nizkih cenah.

m Radikalna »Naša vas« in dr. Novačan. Dr. Novačan nam pošilja sledečo izjavo: V Mariboru so začeli srbski radikalci izdajati tednik »Naša vas«. Ukradli so mi torej ime lista, prepovedate in postavljene »Naše vasi«, ki je prva v Sloveniji vzdignila republikanski prapor in povdarila suverenost slovenskega naroda. Protestiram in zaničujem tafove misli! To je kakor bogoskrunstvo!

m Splošni in statistični osek politične sekcije Orjune ima v ponedeljek, dne 5. tm. ob 20. uri običajni sestanek.

m Kulturna (prosvetna) sekcija Orjune ima v ponedeljek, dne 5. tm. ob 20. uri v kmečki sobi restavracije v Narodnem domu svoj prvi sestanek. Na sporedu je konstituiranje in razdelitev v odseke. Sestanek je obvezen za vse člane te sekcije! Obvestite o tem svoje tovariše! — Upravni odbor.

m Občni zbor Slov. trgovskega društva. Slovensko trgovsko društvo v Mariboru naznanja svojim članom, da mora svoj občni zbor, ki je bil določen za 10. tm. vsled koncerta, ki ga priredi ljubljanska Glasbena Matica na ta večer, preložiti na 25. tm. (nedeljo) ob 10. uri dop. v kmetaki sobi Narodnega doma.

m Opozorilo našim trgovcem. Slovensko trgovsko društvo v Mariboru naproša vse svoje člane, da javijo društvu vsakokratna izpraznjena sotrudniška mesta. Istotako se pozivajo trg. sotrudniki, da se, kadar iščejo službe, obrnejo na Slov. trg. društvo, ki bo v tem pogledu

radevolje posredovalo med šefi in so-trudniki.

m Slovensko trgovsko društvo v Mariboru naznanja svojim članom, da bodo prejeli Gospodarski vestnik celo leto brezplačno. Ako bi ga kateri od članov še ne dobival, naj javi to društvu.

m Občni zbor Slov. trgovskega društva v Mariboru, ki bi se imel vršiti dne 3. t. m., je z ozirom na proslavo skladatelja Parme preložen na soboto dne 10. marca.

m Društvo jugoslovanskih akademikov v Mariboru obvešča svoje članstvo in cenj. občinstvo, da od danes (3. marca) naprej niso več uradne ure ob ponedeljkih in petkih, temveč ob sredah in petkih od 17. do 18. ure v Narodnem domu, II. nadstropje. — Tajništvo.

m Slovensko stenografijo bi poučeval absolvent drž. trgovske šole dijakje nižjih srednjih šol najraje začetnike. Interesentje naj se blagovoljno oglasijo v Rajčevi ulici št. 10 (v bližini Koroškega kolodvora), kjer dobijo nadaljna pojasnila.

m Cvetje in zelenjava za Italijo. Te dni je odposlala tukajšnja tvrdka »Vrte« (Džamonja in drugovi) v Milan vagon cvetja in zelenjave. To je menda prva pošiljka te vrste iz Jugoslavije v Italijo, ki je doslej vedno slovela kot deželna cvetja, katerega je eksportirala po vsej Evropi. Vsa čast pa tudi tvrdki »Vrte«, ki je s tem dokazala, da v svoji stroki ne le dosega hvalisana inozemska podjetja, temveč jih celo prekaša, tako, da Italijani, ki so sami priznani vrtnarji, naročajo pri nas v Mariboru. Tvrdka je svoje podjetje ponovno razširila ter prideluje tudi vse vrste semen, tako, da smo tudi v tem oziru popolnoma neodvisni, kar znači nov gospodarski napredek.

m Kavarna Zigar. V soboto dne 3. marca ter v nedeljo dne 4. marca elitni koncert.

m Pobiranje pasjega davka. Lastniki psov naj si preskrbe za to leto veljavne pasje znamke najkasneje do 10. marca t. l. pri mestni blagajni. Z ozirom na § 7 izvršilne določbe o pobiranju pasjega davka se opozarja lastniki psov, naj pravočasno vplačajo pristojbino, ker bo polovil konjač od 10. marca dalje vse one pse, ki se dobe na ulici brez veljavnih znamk.

m Glavni dobijki za gradbeno loterijo. Razsodišče za gradbeno loterijo je pod predsedstvom stavbenega nadsvetnika Baumela po večdnevem pretresavanju predloženih 18 načrtov danes opoldne zaključilo svoje delo. Kot glavni dobiček se je določil načrt z geslom »Dvodrinski dom« (inž. Rudolf Kiffmann). Kot drugi in tretji dobiček (dvostanovanska hiša) je bil sprejet načrt pod geslom »Ena kakor druga« (tudi inž. Rudolf Kiffmann). Boj za določitev prvenstva za glavni dobiček se je vnel pri načrtih z gesli »Dvodrinski dom«, »Domovina« in »Enodrinska hiša«. Prvenstvo je bilo končno priznано načrtu inž. Kiffmanna z geslom »Dvodrinski dom«. Za drugi in tretji dobiček se je bil boj za priznanje prvenstva med načrtom »Ena kakor druga« in »Enodrinska hiša«. Kakor že omenjeno, je tudi v tem tekmovalstvu bilo priznано prvenstvo Kiffmannovemu načrtu z geslom »Ena kakor druga«, to pa zlasti radi povoljnejših cen. Pohvalno priznanje se je izreklo načrtoma »Enodrinska hiša« in »Domovina«, ki sta bila določena za glavni dobiček in načrtu z geslom »Enodrinska hiša«, določenem za drugi in tretji dobiček. Cene so nastopne: Za načrt »Ena kakor druga« 848.000 K za gradnjo po Lean-sistemu in 880.000 K v opeki; za načrt »Dvodrinski dom« je cena 598.000 K v opeki in 580.000 K v votlem kamnu, dočim stane »Domovina« 600.000 K in enodrinska hiša 680.000 K, obe v opeki. »Enodrinska hiša« (dvostanovanska hiša), določena za drugi in tretji dobiček pa 932.480 K. Razsodišče je moralo izločiti mnogo načrtov, ker niso bili izpolnjeni pogoji, določeni za natečaj. Tako na pr. pri mnogih ni bilo proračuna. Med izločenimi se nahajajo izborni načrti, od katerih bi bili nekateri prišli v terno za prvenstvo in pohvalno priznanje. V splošnem pa je rozsodišče ugotovilo, da so se vsi ponudniki zelo potrudili, za kar jim gre vse priznanje. Prva razstava za dobijke izbranih načrtov bo v nedeljo dopoldne ob priliki predavanja v Mestnem kinu. Nadaljnje razstave načrtov se določijo kasneje.

m Kdo je kriv? Mi smo slavni mestni stavbeni urad, pod kojega delokrog spada tudi skrb za mestne ceste in ulice, že večkrat opozarjali na naravnost škandalozno stanje Einspielerjeve ulice, zlasti pred Franzovim mlino. Danes v opoldanskih urah se je pripetila ravno na tem mestu nesreča, ki ponovno zahteva takojšnje popravilo ceste in odpravo tega »spričevala« našega stavbenega urada. Težko naloženi voz za pohištvo, last. Reitingerjevega naslednika se je vdrl do osi v blato in dva para vprežnih konj ga nista mogla več premakniti z mesta. Z bičanjem konj so si hlapeci hoteli pomagati iz blata. Trud in trpinčenje živali je bilo seveda zaman. Končno pa je prednji konj udaril zadnjega s konjtom in mu prebil levo sprednjo nogo. Hlapec je konja izpregel in ga po vsej sili hotel po treh nogah gnati v hlev. Ker konj seveda ni mogel niti prestopiti, so ga kar vsi vprek pretepali. Nek mimoidoči gospod jih je opozoril, naj pozovejo požarno brambo, ki ima dvigalni aparat, toda nekdo se je odrezal, češ, kaj bo požarna bramba, saj je za nič. In pretepali so ubogo žival dalje. Šele čez eno celo uro so uvideli, da konj ne more prestopiti ter poklicali požarno brambo, ki je konja prepeljala v klavnico. — Vprašamo pa, kdo je kriv? Kdo bo povrnil lastnika konja škodo, ki se cení na 25.000 dinarjev? Mnenja smo, da bi bila že davno dolžnost stavbenega urada, da bi se pobrigal za to cesto, na katero je bil že ponovno javno opozorjen. Nedvomno bi se lahko večkratnega milijonarja Franza prisililo, da bi cesto, ki jo je on pri zgradbi mlina pokvaril, zopet popravil. Toda zdi se nam, da na našem stavbenem uradu ni vse v redu. Zato prosimo tozadevnega pojasnila. Policiji pa priporočamo, da se pobriga tudi za trpinčenje živali in proti takšnim zverinam v človeški podobi kar najostreje postopa. Upamo, da bo ta opomin zalegel, sicer se homo z našim stavbenim uradom malo natančneje pozabavili.

m Vlóm v tovarno Doktor in drug. V noči dne 27. februarja je izvršil brezposeln, v Bruck ob Muri pristojni Gustav Ferjan vlóm v tkalnico tovarne Doktor in drug na Ruški cesti. S pomočjo lestve je splezal na streho, odstranil stekleno ploščo in se spustil po vrvi v notranjost. Izmaknil je tri omote belega platna v vrednosti 5.327 dinarjev. Ravno, ko je vlomil vrata, skozi katera je skušal zopet priti na prosto, ga je zasačil policijski stražnik. Ferjan je vrgel ukradeni blago stražniku pod noge, vsled česar je ta padel, Ferjan pa je med tem izginil. Bil pa je kmalu nato zopet aretiran in predan državnemu pravdnstvu. Pri tatvini mu je pomagal učenec 6. razreda ljudske šole, ki je stal na straži. Res lep začetek!

m Prijeti tihotapci. Odkar je prevzela obmejno carinsko službo zopet finančna kontrola, je dosegla že več lepih uspehov. Ko je v petek ob 1.30 zjutraj pripeljal D-brzovlak na tukajšnji kolodvor, je v vlaku službujoči finančni paznik prijavil, da so med vožnjo od meje proti Mariboru kar frčali iz vlaka razni omoti. Odposlana je bila takoj patrolja, da bi te omote zbrala. Posel pa so ji zelo olajšali očitno že prej dogovorjeni tihotapci. Pri železniškem mostu blizu Pesnice so prišli nasproti trije težko obloženi možakarji. Že pri površnem pregledu se je ugotovilo, da nosijo vtihotapljeni blago. Odvedeni so bili vsi trije v Maribor, kjer se je ugotovilo, da vsebujejo zaplenjeni omoti 38 kg saharina in 86 kg cigaretnega papirja v skupni vrednosti več stotisoč dinarjev. Kakor se je dogajalo, so tihotapci zagrebški čifuti. Kako jih je nagradila carinska in finančna oblast, nam ni znano. V javnosti vlada mnenje, da se postopa s temi škodljivci narodnega gospodarstva veliko premilo in bi bile še strožje kazni umestne, da bi se tihotapstvo za vselej zatrla, kar bi bilo v interesu cele javnosti.

m Policijska kronika. Neka Jožeta R. v Lajtersbergu, ki živi v zelo ubožnih razmerah, si je skušala pomagati na nepošten način. Poslala je neko 10 letno deklico k nekemu tukajšnjemu trgovcu z nekim pismom, v katerem ga je prosila, naj ji da razna živila, račun pa naj pošlje neki drugi osebi; v katere imenu je pisala pismo. Trgovcu se je zdelo stvar sumljiva ter je zadevo prijavil policiji, ki je ugotovila, da je hotela R. trgovca oslepiti. Ovdana je bila sodišču. — Tatvine kokoši so v zadnjem času na

dnevem redu. V Kamnici je bilo nekemu Martinu Šarcu ukradeno več kokoši, vdovi Ivani Tratinšek v Tomšičevi ulici pa dve. Mnogokrat ljudje sami zakrivijo tatvine, ker pušajo kokoši na ceste, kjer jih vsakdo lahko »spravi«, čisto pa se kokoši zatečejo v druge hiše. — Invalidu Štefanu L., ki prodaja na oglu Jadranske banke časopise, je večeraj opoldne neznan umovni izmaknil iz neke knjige, v kateri je spravil denar, 20 dinarjev. Invalid, ki živi v zelo siromašnih razmerah, je s tem občutno oškodovan.

m Nevaren goljuf pobegnil. Po Sloveniji je »kupčeval« že dalje časa nek Pavel Paver z drvmi, lesom in ogljem. Izdajal se je za zastopnika tržaške tvrdke »Medicus« ter kasiral visoke vsote pri raznih bankah in zasebnikih na račun teh kupčij. Končno so mu prišli na sled. Na poizvedovanje tukajšnjega sodišča in policije je bil pred par dnevi aretiran v Splitu in na zahtevo mariborskega sodišča prepeljan v Maribor. Med vožnjo je pri Poljčanah, kjer je navadno doma, šel na stranišče. Spremljajoči orožnik si seveda ni mislil, da bi skušal aretiranece skočiti iz drvečega brzovlaka. Ko pa ga le dolgo ni bilo nazaj, je v svoje veliko presenečenje spoznal, da je izginil skozi okno. Uvedeno je bilo seveda takojšnje zasledovanje in upati je, da bo nevaren slepar kmalu zopet pod ključem.

Narodno gledališče

Repertoire:

Sobota, 3. marca. Urh, grof celjski, izv. Proslava skladatelja Viktorja Parme.

Nedelja, 4. marca. Ob 15. uri Ilirci, izv. Znižane cene. — Ob pol 20. uri Urh, grof celjski, izv. ab.

Sporod čestitanja pri proslavi skladatelja Parme. Zastopniki in odposlanci društev in institucij, ki se bodo udeležili svečanega čestitanja pri Parmovi proslavi, naj blagovolijo priti v soboto 3. marca ob sedmih zvečer na oder narodnega gledališča v svečani, črni obleki, po možnosti v fraku. Tam jih bo pričakoval ravnatelj opere g. Mitrovič in

določil red čestitanja. Gg. odposlanci naj blagovolijo prinesiti istočasno vence s seboj.

Nedeljski predstavi. V nedeljo popoldne se vprizori zadnjič v sezoni »Ilirci« »Ilirci« je drama zajeta iz narodnega življenja. Mestoma je prepleteno delo z lepimi romantičnimi prizori.

»Urh grof celjski«. Ker so vstopnice za sobotno predstavo »Urh grof celjski« že skoro vse prodane, se ponovi ta opera v nedeljo zvečer za izv. abonement. Ker je tudi za to predstavo zanimanje zelo veliko, naj si blagovolijo občinstvo pravočasno oskrbeti vstopnice.

Dramatična šola. Rok za vpisovanje v dramatično šolo se podaljša do 10. t. m. One dame in gospodje, ki imajo veselje do gledališke umetnosti, naj se blagovolijo javiti v gledališki pisarni. Omenjeno bodi, da bo zvezan z dramatično šolo poskusni oder, t. j. da se bodo vprizirale predstave, kjer bodo nastopali gojenci. To pa bo le mogoče, ako se jih bo javilo zadostno število.

Klobučevinaste podlage

Ant. Rud. Legat, Maribor

Slovenska ulica 7. 425 Telefon št. 100.

Kulturna in umetnost

»Mlinar in njegova hči«. V ponedeljek dne 5. marca t. l. ob pol osmih zvečer vprizori Ljudski oder v tuk. Narodnem domu priljubljeno žaloigro »Mlinar in njegova hči«. Vstopnice se dobe v nedeljo celi dan v pisarni Ljudskega odra v Kazini, v ponedeljek pri Zlati Bršnik v Slovenski ulici in pri večerni blagajni v Narodnem domu.

x Nordijski večer. V mali Götzovi dvorani sta priredila sinoči ga Brandt Pelikanova in g. H. Frisch sonatni večer, ki je imel na programu izbrane sonate treh nordijskih komponistov: Edvarda Griega (Sonate Op. 8 F-dur) Emila Sjögrena (Sonate Op. 19 g-moll)

Naznanilo.

418 3-3

Z ozirom na interesno skupnost

Slavenske banke d. d., Zagreb

Slovensko banko d. d. Ljubljana

opusti koncem tega mesca podružnica

Slovenske banke d. d. v Mariboru

Gosposka ulica ter prevzame vse posle imenovane podružnice od 1. marca t. l. naprej

SLAVENSKA BANKA D. D. PODRUŽNICA MARIBOR

Aleksandrova cesta, na kar se posebno opozarjajo vlagatelji, katerih dobroimetja se prenesejo na Slavensko banko d. d., podružnica Maribor.

V Mariboru, dne 27. februarja 1923.

Slavenska banka d. d. Zagreb. Slovenska banka d. d. Ljubljana.

Christ. Sindinga (Sonate Op. 27, g-dur). Ga Brandl-Pelikanova je igrala zelo čustveno. G. Frisch jo je spremljal ubrano in z vsem razumevanjem na klavirju. — Ves večer je prevečala fina, mirna lepota severa; vsaka točka je dajala intuitivni kontakt z globoko dušo nordijskih narodov. Dvorana je bila zasedena. B.

Sport.

POLNP. V torek, dne 6. marca tl. se bo vršila ob 20. uri v posebni sobi restavracije »Grajska klet« odborova seja. Ker se ima na tej seji sklepati o važnih zadevah, se prosijo vsi gg. odborniki, da se iste sigurno udeležijo. — Tajnik.

Gospodarstvo.

Občni zbor krajevnega vinarskega društva za Maribor in okolico.

V nedeljo, dne 18. marca tl. ob 9. uri 30 minut predpoldne bo imelo »Krajevno vinarsko društvo za Maribor in okolico« v dvorani gostilne Halbwidl svoj prvi redni občni zbor, katerega dnevni red obsega:

1. Poročilo a) predsednika; b) tajnika; c) blagajnika;
2. Pregled računov in odnosno poročilo;
3. Absolutorij izvrševalnemu in nadzorovalnemu odboru;
4. Volitev novega izvrševalnega odbora; volitev tročlanskega nadzorovalnega odbora;
5. Volitev 2 delegatov za konstituirajoč občni zbor pokrajinske zveze vinogradnikov za Slovenijo;
6. Proračun za leto 1923;
7. Slučajnosti.

Ako ob določenem času ne bi bilo prisotno oz. zastopano zadostno število članov, bo odrejen eno uro pozneje drug občni zbor, ki sklepa veljavno ne glede na število navzočih članov.

Vabijo se vsi člani in članice, da se tega občnega zbora z ozirom na aktualnost polnoštevilno udeležijo.

Zaupniki, katerim je bilo poverjeno nabiranje članov v minulem letu, se naprošajo, da prinesejo s seboj ali pa pošljejo po zastopnikih sezname medtem pridobljenih članov. Iz teh seznamov bodi razvidno: Ime in priimek člana, njega bivališče z zadnjo pošto ter svota plačane članarine. — Na občnem zboru se bo tudi prevzemalo stare že izpolnjene bloke za pobiranje članarine ter izdajalo nove; nabrano, a še neodano članarino bo sprejemal društveni blagajnik.

Spričo vinske krize, v kateri se nahajamo in v času, ko vlada, mestni in občinski zastopi nalagajo vedno višje davke in doklade na vino in se na ta način vinske cene tisejo k tlom, ko od dneva do dneva pada konzum vina, ko ni nobenega izvoza, bodi resen opomin vsem vinogradnikom, da se zavejo še pravočasno važnosti velike in močne, celo državo dosegajoče organizacije, ki bo edino v stanu preprečiti nadaljnje izmaganje vinskih producentov ter doseči pri vladi primerno oporo naših stremeljenj in garancijo za nadaljni obstoj in razvoj našega danes ogroženega vinogradništva. Vabljeni so zato ponovno vsi vinogradniki in drugi zanimanci, da vstopijo v naš krog; čim več nas bo, tem prej in tem več bomo dosegli. — Članarina znaša do nadaljnjega 10 Din, tudi za tekoče leto. — Odbor.

g Produktna borza v Novem Sadu, 1. marca: pšenica 455, ječmen 315, oves 290, kornuza 240, za april 267f fižol, novi beli 425, moka »60« 665, otrobi pšenični 175, tendenca: stalna.

g Mariborsko sejmsko poročilo. Na žilinski sejmi dne 27. febr. se je prignalo 3 konje, 5 bikov 171 volov, 209 krav in 3 teleta; skupaj 391 glav.

Ne pozabite naročnine!

Velikanska tatvina v Simplon-Expressu.

Berlinska policija ima svojo senzacijo: V Simplon-Expressu je bila izvršena tatvina, ki jo lahko prištevamo med največje tatvine v zadnjem času: gre za lepi znesek 570 milijonov mark. Tat je neki Italijan, ki je bil dne 26. pr. m. v Berlinu aretiran. Tatvina ima sledečo zgodovino:

Neka francoska družba za trgovino z zlatom je nakupila v Orientu, zlasti v Carigradu, za 600.000 frankov zlata. Izvoz zlata iz Turčije je prepovedan. Zato je bilo treba nakupljeno zlato iztihotipiti. Nakupovalci so ga razdelili v 44 škatljice in te stlačili v vrečo, ki je na zunanji izgledala kot navadna prtljaga. S to vrečo so odpotovali s Simplon-Expressom v Pariz. Med potoma pa se je odlučila plomba na vreči. To je opazil Italijan Alimaretti, ki je poprej živel v Parizu in se je v zadnjem času preživljal kot kontrolor spalnih vozov. Alimaretti je preiskal tajinstveno vrečo, našel zlato, ga takoj pobasal in neopaženo izstopil v Benetkah. Takoj je brzojavil svoji pariški ljubici gospodični Lagrand, naj pride v Benetke. Ta je res dopotovala in vzela s seboj štiri škatlice zlata. Medtem pa so začeli sumiti Alimarettija in so tudi zaprli njegovo ljubico v Parizu. Ptiček sam pa je ob pravem času popihal kot signor Lawson čez mejo v Nemčijo.

Nakupovalci zlata so bili toliko previdni, da so dali dotično pošiljatev zavarovati pri neki francoski zavarovalnici, ki jo je zavarovala pri švedski zavarovalni družbi. Obe zavarovalnici bi bili morali kriti izgubo. Švedska zavarovalnica pa je obvestila o tatvini berlinsko policijo, ki je ugotovila, da je Alimaretti odpotoval iz Berlina na Švedsko. Dne 25. pr. m. se je vrnil v Berlin, kjer je bil na stettinskem kolodvoru aretiran.

Tat je svoje dejanje priznal, gledal zlato pa je dajal nejasne podatke. Pravi, da je večino zlata prodal po zelo nizki ceni. V Berlinu je nakupil avto, kolesa, kinoaparate, zdravniške instrumente itd. ter jih je hotel odposlati v Italijo. Pri njem so našli za 10 milijonov mark inozemskih deviz ter različno zlatino. Pri neki banki v Stettinu leži za 100 milijonov mark deviz. Kje je ostalo zlato, še ni znano. Izgleda, da ga je Alimaretti dobro poskril.

Celjske vesti.

Umrl je rodbini dr. Tajnšekovi v St. Pavlu pri Preboldu v nežni starosti sinček. Težko prizadeti rodbini iskreno sožalje.

Mestno gledališče v Celju. Vsled nastalih zaprek se gostovanje celjskega mestnega gledališča v Ptuj s predstavo »Sedemnajstletni« ni vršilo dne 25. februarja, ampak se vrši v nedeljo, dne 4. tm. V torek 27. febr. je gostovalo ljubljansko Narodno gledališče z veseligrad »Ugrabljeni Sabinke«. Gledališče je bilo dan poprej že popolnoma razprodano. Igra na sebi je brez vsake notranje vrednosti, je pa izzvala vsled eksaktnega igranja, kar je pričakovati od ljubljanskih igralcev, burje smeha. Občinstvo se je med celo igro izbornu zabavalo.

Občni zbor Orjune se je vršil pretečeno sredo v Celju, ki je pokazal, kako zelo se zanimajo celjski Slovenci za to nacionalno društvo. Ob naravnost krásni udeležbi je potekla debata stvarno, predsednik novoustanovljenega društva g. Sirec nam pa služi v garancijo, da je vodstvo v pravih rokah.

Potres. Poroča se iz Laškega, da se je čutil v torek zjutraj ob pol 7. uri rahel potresni sunek, ki so ga občutili nekateri tudi v Celju.

Pristopajte k CMD!

Slavenska banka d. d., Zagreb

Podružnica Maribor,

Aleksandrova cesta šte. 11

Delniška glavica in rezerve

Din 50,000.000—

Vloge čez Din 125,000.000—

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n/S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Velikovec, Vršac.

EKSPOZITURE:

Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka.

Agencija: Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

AFILIACIJE:

Ljubljana: Slovenska banka.

Split: Jugoslavenska industrijska banka d. d.

Budapest: Balkan Bank r. t., Vaczi utca 35.

Wien I.: Bankhaus Milan Robert Alexander, Augustinerstrasse 8. 453 44—1

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje

Mala oznanila.

Stenotipistinja, dobra strojepiska in hitra (nemška) stenografinja, slovenske odnose srbohrvatske in nemške korespondence popolnoma zmožna, se išče. — Slovensko in nemško lastnoročno pisane ponudbe je z curriculum vitae in referencami poslati na trdko: Mednarodni carinsko-speditijski bureau Bran. Puljević & I. Bonča, Maribor, Aleksandrova cesta šte. 44-1. 442 3—1

Mlada inteligentna gospodična išče službo kot konteristinja v kakšni privatni pisarni ali podjetju. Zmožna je strojepisja ter slovenskega, nemškega in srbskega jezika. Gre tudi v kakšno beljo trgovino kot blagajničarka. Naslov v upravi. 432 2-2

Zmožne prostovodne monterje za zgradbo nadzemne elektrarne napeljavje sprejme elektrarna Fala, Maribor, Aleksandrova cesta 14. Pisane ponudbe s prepisi spricval in dokazili o dosedanjem poslovanju z navedbo starosti na gornji naslov. 447 2-1

Dvomeščni tečaj za vse vrste knjigovodstva otvori proti majhnemu plačilu izprisan strokovni učitelj v popoldanskim ali večernim urah. Prijave sprejema M. Vanda, Gregorčičeva ulica 4, pritičje leve. 438

Zemljepis Orazen za srednje šole, dobro ohranjen, želim kupiti. Ponudbe pod gornjim naslovom na upravo. 443 3

Mali lokal na prometnem kraju se takoj odda. Naslov pove uprava. 446

Večja prazna soba z uporabo kuhinje se išče v podnajem. Ponudbe pod »Uradnik« na upravo. 441 2—1

Dva kravi vzamem v dobro rejo. Vsaka mora imeti dnevno 4 litre mleka. Spes, Krčevina št. 28. 445

PALMA

Kaučuk potpetnike in potplate

Prednosti!

Ceneje in znatno trajnije nego od kožel Varstvo proti vlagi i mrazu!

Na prodaj dobro ohranjeni trpežni čevlji. Senk, Linhartova ulica 12. 444

Posestvo, obstoječe iz 14 orlov, od tega 3 $\frac{1}{2}$ orala vinograda, sadonosek s travnikom, 2 viničarski in ena gospodarska hiša z kletjo in stikalnico, ne daleč od okrajne ceste, se proda. Natančnejše v upravi »Tabora«. 437

Prodajam popolnoma novo pohištvo za eno sobo in kuhinjo po zelo nizki ceni. Odajam tudi po komadih. Vpraša se v gostilni Nendl, Tržaška cesta 1. 448

Higijenična brivnica se vsem priporoča. Prvo vrstna postrežba. Vjekoslav Gjurin, Jurčičeva ulica 9. 1850

URE, žepne in stenske, popravilja najsolidnejše trdka R. Bizjak urar, Gosposka ul. št. 16, Maribor. 433 15-2

Pisemske znamke, jugoslovanske, rabljene, kupi vsako množino Zelgar, Tattenbachova ulica 18 III. 429 3—3

Prva slovenska pekarna

Anton Strausgittl

dediči

v Mariboru

se priporoča cenj. občinstvu za najokusnejši ržen, beli in mlečni kruh ter najfinije pecivo za čaj in kavo. 2501

Zamenjava stanovanja.

Snažno stanovanje v Sodni ulici z eno sobo in kuhinjo se zamenja s stanovanjem z dvema sobama in kuhinjo, event. tudi v okolici. Naslov pove uprava.

ARKO COGNAC MEDICINAL

Mihel Zevaco:

Markiza Pompadour.

Zgodovinski roman. — Poslovenila
Rosandra.

(Dalje.)

(42)

Vodja Bastilje, — star uradnik, osteklenih oči, je pozdravil grofa du Barry z vsem spoštovanjem, medtem ko je pogledal nezaupno njegovega spremljevalca, ki se je pri tem pogledu zdrzil.

»Kake novice, dragi grof?« — je potem vprašal, — »saj v ti kolibi, v tem brlogu, kjer tičim, ne zveš ničesar od zunanjega sveta. — Blagor vam, ki živite na dvoru! — Torej, — gospa Chateauroux še vlada v sreu našega ljubljeneega vladarja?«

Grof du Barry se je zdrzil. —

Tihi spremljevalec pa je pogledal gubernerja ječe s posebno pazljivostjo, — pa zašepetal:

»Če ni neumen, — je gotovo človek, katerega se treba bati! Treba ga na vsak način nadzorovati.«

»Gospica Chateauroux je umrla.« — je odgovoril grof du Barry, — »in če tudi živite daleč od dvora, mi vendar ne boste trdili, da...«

»Častna beseda,« — je odgovoril gubernerni, — »nisem vedel tega. — Torej je umrla uboga Chateauroux! — Bog ji bodi milostljiv! — Tako je pač Veliki Friderik ne bo več zval »Cotillon III.« —

To pot si je tihi spremljevalec grizel ustnice, — du Barry je prepadel! —

»Od katerega Velikega Friderika pač govorite?« — je vprašal plaho. —

»Šmentaj vendar! — Od jednega, edinega, slavnega, zmagovalca, — prijatelja od Voltaireja, — od pruskega kralja vendar! — A pustimo to, — glejmo, — kaj vas je pač privedlo semkaj?«

»Edino le to,« — je odgovoril du Barry ter podal gubernernju spis, ki je bil zapecaten s kraljevim pečatom. —

Ta je pregledal listino, — pogledal začuden du Barry-jevega spremljevalca in rekel:

»Kraljev ukaz, — jaz se mu uklanjam. Razpolagajte z menoj, gospod...«

»Gospod Jakob,« — je dostavil grof, ter s tem dovršil predstavljanje. —

Oni, ki je imel to pač preskromno ime, se je vzravnal, potem globoko priklonivši se, rekel s čisto brezizraznim glasom:

»Hvala vam gospod gubernerni, — meni je usoda tega mladeniča pri sreči in gospod grof je bil tako dober, da je storil potrebne korake...«

»Dovolj,« — je prekinil gubernerni. — To me mora pač malo zanimati, — če donesete povelje podpisano od Argensona in od Berryerja, — drugo nima važnosti za mene. — Mislim le, da ni bilo potreba, da se mi izda prej ukaz, da ga moram držati strogo ločenega od zunanjega sveta. — Sedaj vas pustim takoj povesti!«

Pozvonil je. — služabnik je prišel. —

»Poslijte mi ključarja št. 9,« — je ukazal gubernerni. —

Čez nekaj trenutkov je došel ključar.

»Povedite gospoda v celico št. 9. — Pogledajte, katero številko že...«

Gubernerni je vstal, se približal jedni polici, pogledal pa nadaljeval:

»Na številko 214.« —

Kakor razvidno ni hotel poznati gubernerni niti imen svojih varovancev, —

ne stražarjev in ključarjev. — Vse je šlo po številkah. — O sebi je rekel, da je številka 1, — v Bastilji ni bilo imen, le številke. —

Ječar je pomignil gospodu Jakobu, in le-ta, potem ko je še pozdravil gubernernja z vso bedasto vljudnostjo, katere je bil zmožen, je šel za ječarjem. —

»Spoštovanja vreden mož, gospod Jakob,« — je pripomnil še du Barry in vstal. — »Dragi gubernerni, zahvaljujem se vam prav pristožno za vašo uslugo.« —

»Tu pač ni ničesar za zahvaljevanje, — vi ste prišli z ukazom! — Ali morete pričakovati gospoda Jakoba?« —

»Pri moji veri, — ne, — hočem dihati la straže in sledajič po dolgem hodniku čimprej svež zrak!« —

»Razumem,« — je odvrnil gubernerni in vzdihnil. —

Du Barry se je še vljudno poslovil in slednjič odšel. —

Ko je prišel do kočije je naročil strežaju, naj počaka s kočijo tam na mestu, a sam pa je šel proti kraljevemu trgu, od tam zavil v uličico sena, — in prepričan, da ga ni nobeden sledil, je hitro izginil v malo hišico jako skromne zunanjosti. —

Bila je to hiša, kjer je stanoval gospod Jakob. —

Le-ta je pa medtem sledil ječarju št. 9. kakor ga je bil zval gubernerni. — Ječar je šel dol po stopnicah, prekoračil temno dvorišče, ki je bilo tako prevzelo gospoda Jakoba, — stopil na ozek, neokreten hodnik, šel po stopnicah v gorenje nadstropje, kjer sta povsod srečavali dospel pred težka močna vrata, katere je poskušal odpreti. —

Gospod Jakob ga je v tem prijel za roko, — ga vprašal:

»Oprostite prijatelj, — le jedno besedo.« —

»Govorite.« —

»Ali veste, kako se zove ta ječnik?« —

»Številka 214?« —

»Da, 214.« —

»Ne poznate njegovega imena?« —

»Imam neko sporočilo za njega, ime mi je bilo že rečeno, — ali, povem vam, da sem ga bil pozabil.« —

»Že dobro, imenuje se vitez d' Assas.« —

Prvi naravni nagon viteza d' Assas je bil, ko so ga vstavili, da se brani. — Ali takoj se ga je poprijela brezupnost. —

»Zakaj bi pač ostal tudi prost, — zakaj naj bi sploh še živel. — Ona ga ne ljubi, soproga je od drugega. — Je pač najboljša, da izginem iz tega žalostnega življenja.« —

In vsled tega se je pustil odvesti mirno proti vozu, ki ga je odpeljal proti Bastilji. —

Čez kakih dvajset minut je že stopil vitez d' Assas v Bastiljo, sledil ječarjem in vojakom, kamor so ga suvali, ne vedoč, kam ga vodijo, kaj se bo sploh še z njim zgodilo. — Slednjič so ga dovedli do sobe 214, kjer so ga zaprli s tremi močnimi zapahi. —

Beseda »soba« je bil uradni izraz v nasprotje z onimi temnimi celicami pod zemljo. — A ta soba ni bila čist in svetel prostor, — s pohištvo, kot je navadno za umevanje besede soba. —

Soba 214 je bila le malo bolj svetla od podzemeljskih celic. — nič drugega. —

Ozko leseno ležišče pribito k zidu, — z jedno jedino odelo, — stol na tri noge, — mal polica za kruh in vrč vode, — to je bila vsa oprava. —

(Dalje prih.)

AMERIKANSKI

in angleški

Singer šivalni stroji

Singer igle
in
nadomestni
deli.
Lastna
mehanična
delavnica.

Singer olje,
nit, svila itd.

Prodaja
na
obroke.

Singer šivalni stroji Bourne & Co., New York.

Centrala za kraljevino SHS, Zagreb, Marulićeva 5.

Podružnice: MARIBOR, Šolska ulica št. 2, Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar, Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Ljubljana, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica, Beograd, Kruševac, Niš, Skoplje, Veles, Bitolj, Kragujevac, Zaječar in Stip. 341

Zastopstva so v vseh večjih mestih.

Priporoča se:

Rajko Zotter

krojač za gospode in dečke

MARIBOR

Pristan št. 6, I. nadstropje
(pri Dravi). 413

Semena

vrtnice in sadna drevja
se dobe pri »VRT«, Džamonja in drugovi, družba
z o. z., Maribor, Copova
ulica. Zahtevajte cenik. 407

Križevska opekarna

A. Lumir & drug, Ljubljana
nudi 322

vsakovrstno prima
opeko

po konkurenčnih cenah.

Pisarna: Ljubljana, Prule 19.

Bremen - New York

Direktne zveze s sijajnimi ameriškimi vladnimi parniki. Nenadkriljivi glede udobnosti, čistote in prvovrstne hrane. Najhitrejši in najvarnejši parniki.

„George Washington“

„America“

2525

„President Roosevelt“

„President Harding“

Zahtevajte natančnejša pojasnila in plovno listo števil.

UNITED STATES LINES

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:
Beograd, palata Beogradske zadruge.

Perilo,

klobuke

2595 78-25

dežne plašče,

čevlje, gamaše, dežnike, palice, ter razno modno in galanterijsko blago v veliki izbiri, najceneje pri

JAKOB LAN, Maribor, Glavni trg 2

KAVARNA FRANKOPAN.

V popolnoma prenovljenih lokalih, dnevno

KONCERT.

Vsako nedeljo in praznik five o' clock tea.
Začetek ob 3. uri. Solidna postrežba.

Za obilni obisk prosil

440

IVAN KOKOL.

Pozor!

Delikatesno in specerijsko blago kot razne vrste sira, ogrske in milanske salame, sardine, polenovke, riž, kavo, fini čaj, fine likerje medicinski konjak, marmelado, fino cvetlično strd odprto in v steklenicah. — Kisle kumarce kg 34 K dobe gostilničarji po znižani ceni pri tvrdki Vračar & Sorn, Jurčičeva ulica 11. 449

Sprejmejo se takoj

3 NATAKARJI ALI NATAKARICE

izurjeni v kavarniški stroki. Ponudbe na upravo kavarne „UNION“ v Ljubljani. 454

Svetli premog,

rujav, premog, bukovo ogelje, trda in mehka drva in ila, vsaka množina na dom postavljena, prodaja najceneje Dav. Johan, Gregorčičeva ulica 1. 451

E. Tempelmann, — Kotlar — Zurich.

Parne žganjarne

z direktno in indirektno paro, najnovjši in najboljši sistem z najboljšimi aparati.

Aparati za sadni spirit z 94—96% alkohola.

Najboljše reference iz dolgoletne prakse. — Prospekti in proračuni na zahtevo brezplačno.

Ing. Förster & Co.; teh. urad za industrijo in poljedelstvo.

Graz, Marschallgasse 17.

Pozor na letnik 1921!

Prvovrstna

Ljutomerska in okoliška vina v buteljkah se dobijo pri

tvrdki F. Kaučič, Maribor, Gospodarska ulica 40.

Meblirano sobo

veliko zračno, električno razsvetljavo, poseben vhod, po mogočnosti z uporabo kopalnice in glasovira, iste gospod za takoj ali pozneje. Plača dobro. Cenjene ponudbe pod „Ugodnost“ na upravo. 405 2-2

Vse vrste perila za gospode in dame, kakor

srajco, hlače, pyjame, opreme za navede, otroško perilo, kombinacije itd. Izdeluje po najnižjih dnevnih cenah

Ljudmila Jackner
MARIBOR, Koroška cesta št. 31.